

Per 586/2006

10028317,32

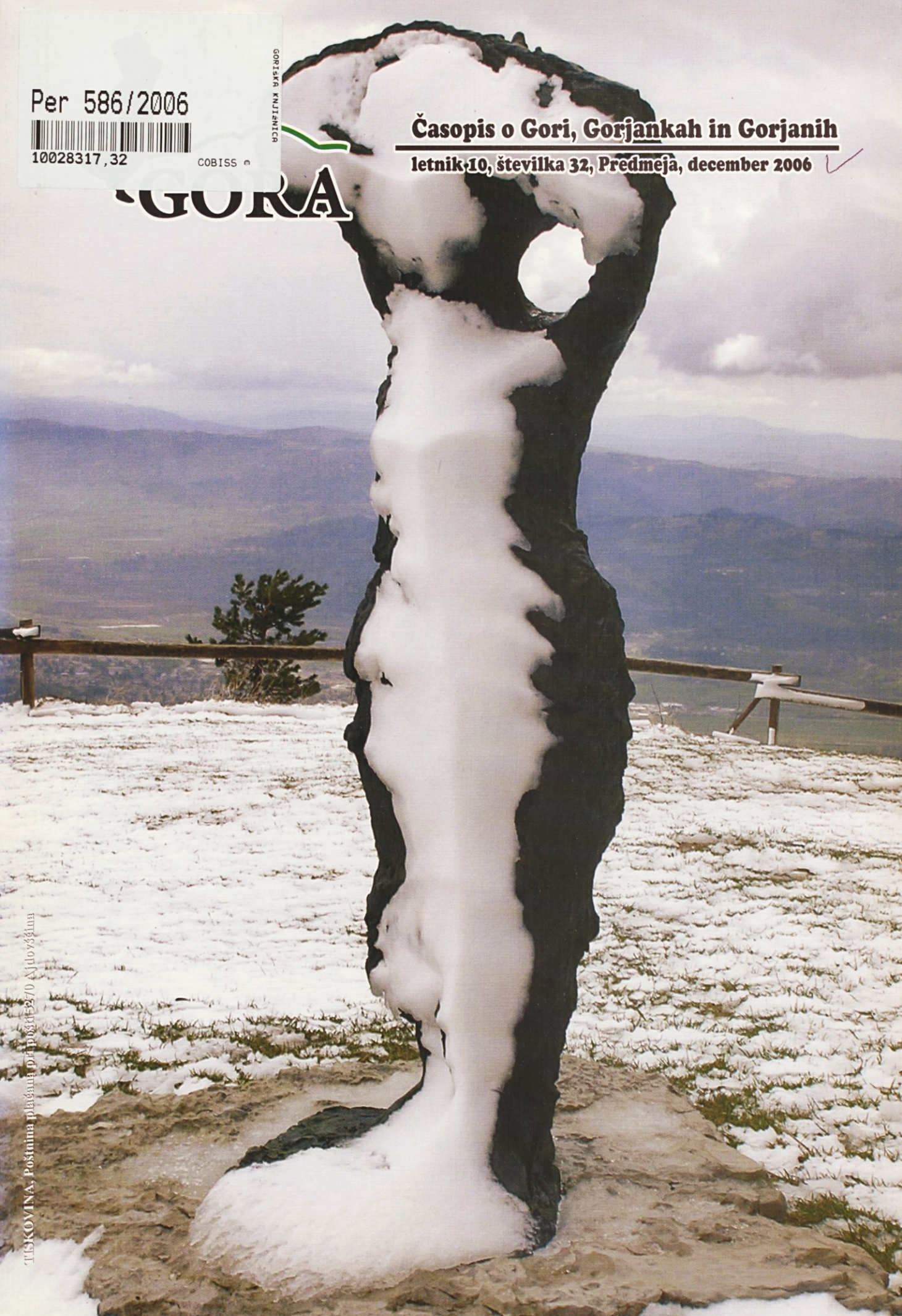
COBISS

GORISKA KNJINICA

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 10, številka 32, Predmeja, december 2006

GORA

PRI SLOKARJIH¹

Visok je Dol in daleč je Predmeja,
za vami je že svet dolinski raven –
pa kaj je vaš namen? Goljaki? Čaven?
Pa morda že pri Slokarjih vas žeja?

Na desni vas že vabi dolga veja,
pod njo pozdravlja vas gostitelj javen;
tu takšen običaj je starodaven,
da vsak obišče EDMUNDA ČIBEJA.

Ne bo vam žal. Ne mine ura cela,
in kakor da ste kje v planinski koči,
vse naše lepe ture vam predela.

In lepe stare čase ... Zraven – strela! –
Kako vam streže, kakšno vince toči!
Kako od tod se človek težko loči!

Turist.

¹ Ta sonet je bil objavljen v nekem starem časniku. Ta, ki nam ga je posredoval, si naslova časnika ni zapisal. Škoda, ker nismo vedeli zanj že prej, ko smo zbirali gradivo za knjigo Čibejevih 'Zbranih spisov'. Vsekakor je zanimiv kot dokument, na kako visokem umetniškem nivoju je Edmund Čibej vabil goste v svojo gostilno pri Slokarjih. Žal ne vemo, kdo je avtor soneta, ki se je podpisal s psevdonimom 'Turist'. (*Op. uredništva*)

uvodnik

VSE DOBRO V LETU 2007!

Alenka Tratnik

V teh dneh nas že preveva praznični duh in kmalu bomo potegnili črto pod minulo leto. Kaj nam je prineslo, s čim nas je razveselilo in kaj – koga smo morda v tem letu izgubili ... Je že tako, da je naše življenje sestavljeno iz obeh polov: iz radosti, pa tudi iz bolečine. Če smo med tistimi, ki se v teh dneh veselimo, ne pozabimo ob tem tudi na tiste ob nas, ki jim to ni dano ...

V uredništvu časopisa 'Gora' smo veseli, da je za nami uspešno leto in da imamo v rokah novo številko časopisa.

Skupaj z vami smo v tem letu praznovali petnajsto obletnico samostojne Slovenije; jubilejno desetletnico Društva Gora; se veselili ob krajevnem prazniku; uživali v čarobnem pravljичnem večeru pri Deplu; prisluhnili pesmi, ki je odmevala prek Križca; si nazdravili ob odprtju prenovljene dvorane na Otlici ... V tej praznični in vsebinsko bogati številki se nismo mogli izogniti najbolj vroči jesenski temi – volitvam. Kaj si lahko obetamo v prihodnje na Gori, so nam pojasnili tudi trije novoizvoljeni člani Sveta Občine Ajdovščina, iz 3. volilne enote: to so Roman Bratina, Danijela Likar in Janez Lampe. V branje vam ponujamo drugi del zanimivega pričevanja iz dnevniskega zapisa Franca Žonte – Vrhlučnega; predstavljamo vam Jožo in Darinkota Likarja s Predmeje, ki sta letos na svoji domačiji odprla apartma, in tako ponudila nove in nujno potrebne nočitvene zmogljivosti na Gori. Mogoče se bo na Gori v kratkem še kdo odločil za podobno pogumen korak. Več o novih razvojnih možnostih na podeželju pojasnjuje Irena Velikonja iz podjetja VOI d.o.o., ki je zagotovo pravi naslov za tovrstne projekte. Pravi naslov za vse tiste, ki si v teh dneh belite glavo z vprašanjem, kaj boste postavili na praznično mizo, pa je prispevala naša zvesta soustvarjalka časopisa Lojzka Bratina, s kulinarčnim kotičkom, ki ga bo pripravljala tudi v prihodnje. V tokratno številko smo uvrstili še nekaj zanimivih dogodkov. Za še pestrejšo dogajanje na Gori v prihodnosti bo zagotovo poskrbelo tudi novoustanovljeno turistično društvo Okno. Zanimivo turistično razglednico nam je pripravil Uroš Velikonja, ki se je jeseni odpravil v »deželo tam spodaj«, na Novo Zelandijo. No, če nam je znameniti Mount Cook predaletč, pa lahko lepe zimske dni izkoristimo za obisk Golakov, tja so se letos drugič skupaj odpravili tudi 'Kitajci'. Objavljamo tudi pogovor z Bruno Likar, ki nam, kot kaže, ne bo več postregla s kavo ali čajem za točajnim pultom, ampak se bo v prvi vrsti posvetila svojim vnukinjam.

Zelo smo veseli nove knjige – Aldo Černigoj je v knjigi 'Čas ob zori' izdal literarno pregnetene spomine na življenje v dijaškem domu v Ajdovščini takoj po 2. svetovni vojni.

Zagotovo si boste z zanimanjem prebrali tudi druge prispevke v tej številki, ki jo boste na naših že znanih prodajnih mestih, na Otlici (Bar Bruna), v Ajdovščini (Menjalnica Zvonka), na Colu (Fama Market Podvelb) do novega leta dobili po isti ceni, to je za 800 slovenskih tolarjev. Ker pa se bomo z novim letom poslovili od tolarja in v roke dobili evre, vas ob tej priložnosti obveščamo, da vam bomo zaradi prehoda na plačevanje z novo denarno valuto in v izogib morebitnim težavam nove položnice z naročnino na časopis 'Gora' za leto 2007 poslali v prihodnji številki, ki bo izšla pred velikonočnimi prazniki. S sklepom Upravnega odbora Društva Gora boste v letu 2007 za posamezno številko časopisa 'Gora' odšteli 3,50 evra, celoletna naročnina pa bo znašala 14 evrov.

Naj vam časopis 'Gora' v prihajajočem letu (p)ostane zvest prijatelj.

V imenu uredniškega odbora časopisa 'Gora', in tudi v mojem lastnem imenu, vam v letu 2007 želim vse dobro.

volitve 2006

ZDAJ JE TREBA OD OBLJUB K DEJANJEM

Alenka Tratnik

Letošnja jesen je bila znova volilno obarvana. Za novega župana, ki bo vodil občino v naslednjem štiriletnem mandatu, so se tokrat potegovali Alojzij Klemenčič (SDS), Miloš Bizjak (SD), Janez Lampe (NSi), Marjan Pahor (SLS), Marjan Poljšak (NSD) Milanka Nešković (neodvisna kandidatka) in Aleksander Lemut (ZZP). V volilnem imeniku je 14.759 volilnih upravičencev, za župana je glasovalo 8.816 ali 59,73 odstotka volivcev, veljavnih je bilo 8.617 glasovnic.

Rezultati:

Marjan Poljšak: 4339 ali 50,35 odstotka glasov
Aleksander Lemut: 1172 ali 13,60 odstotka glasov
Alojzij Klemenčič: 933 glasov ali 10,83 odstotka glasov
Miloš Bizjak: 754 ali 8,75 odstotka glasov
Janez Lampe: 674 ali 7,82 odstotka glasov
Milanka Nešković: 440 ali 5,11 odstotka glasov
Marjan Pahor: 305 ali 3,54 odstotka glasov

Za mandate v občinskem svetu so se potegovalle naslednje stranke in liste: Zveza za Primorsko (ZZP), Demokratska stranka upokojencev Slovenije (Desus), Slovenska ljudska stranka (SLS), Slovenska demokratska stranka (SDS), Nova Slovenija-Krščanska ljudska stranka (NSi), Narodna stranka dela (NSD), Stranka mladih Slovenije (SMS), Krščansko socialna unija, krščanski socialisti (KSU), Liberalna demokracija Slovenije (LDS), Socialni demokrati (SD), Lista za mlade, šport in razvoj SRCE, Za delovna mesta-Lista obrti in podjetništva.

Rezultati:

SDS: 1418 ali 16,91 odstotka glasov
SD: 1098 ali 13,10 odstotka glasov
NSi: 906 ali 10,81 odstotka glasov
ZZP: 879 ali 10,48 odstotka glasov
Za delovna mesta – Lista obrti in podjetništva: 778 ali 9,28 odstotka glasov
NSD: 717 ali 8,55 odstotka glasov
SLS: 640 ali 7,63 odstotka glasov
LDS: 620 ali 7,40 odstotka glasov
Lista SRCE: 601 ali 7,17 odstotka glasov
Desus: 510 ali 6,08 odstotka glasov
SMS: 192 ali 2,29 odstotka glasov
KSU: 25 ali 0,30 odstotka glasov

Po izračunu je največ, 5 mandatov, dobila SDS, s 4 mandati ji sledi SD, po 3 mandate imata NSi in ZZP, po 2 SLS, NSD, LDS, Lista SRCE in Za delovna mesta – Lista obrti in podjetništva, 1 mandat pa je dobila Desus.

V 3. volilni enoti, kamor sodijo tudi krajevne skupnosti na območju Gore, so bili rezultati takšni:

SDS: 316 ali 20,32 odstotka glasov

NSi: 251 ali 16,14 odstotka glasov

SD: 243 ali 15,63 odstotka glasov

ZZP: 156 ali 10,03 odstotka glasov

NSD: 120 ali 7,72 odstotka glasov

Za delovna mesta – Lista obrti in podjetništva: 105 ali 6,75 odstotka glasov

LDS: 97 ali 6,24 odstotka glasov

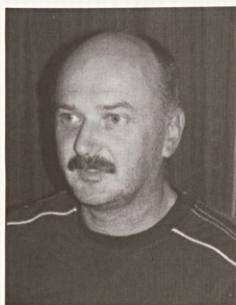
SLS: 88 ali 5,66 odstotka glasov

Lista SRCE 76 ali 4,89 odstotka glasov

Desus: 67 ali 4,31 odstotka glasov

SMS: 36 ali 2,32 odstotka glasov

Med 26 svetniki sveta občine Ajdovščina so trije z območja Gore, Roman Bratina (SD) s Predmeje, Danijela Likar (SDS) z Otlice in Janez Lampe (NSi) iz Podkrajja. Vse tri smo zaprosili za kratko osebno predstavitev in predstavitev projektov z območja Gore, za katere si bodo še posebej prizadevali kot občinski svetniki.

Roman Bratina

Po poklicu gradbeni tehnik, obiskoval je srednjo gradbeno šolo v Ljubljani, smer visoke gradnje. Zaposlen je v Primorje d.d. Ajdovščina, kjer je pred dobrimi dvajsetimi leti tudi začel svojo poklicno kariero. Sedaj je na delovnem mestu vodje zahtevnega objekta. Je poročen, oče treh otrok.

Z delom v občinskem svetu ima že nekaj izkušenj, saj je v njem sedel v zadnjem štiriletnem mandatu. Kot svetnik si je še posebej prizadeval za uresničitev projektov, ki so in še bodo prinašali razvoj na Goro. Tako je ves čas aktivno sodeloval pri projektu gradnje Vodovoda Gora, kot predstavnik izvajalca, član gradbenega odbora, sodeloval je pri načrtovanju sekundarnega omrežja, pri sestavljanju pogodb z uporabniki. Prav tako se je angažiral pri gradnji Športnega parka Tiha dolina, dograditvi doma krajanov na Predmeji, širitvi in urejanju mrliške vežice in pokopališča na Otlici, nakupu zemljišča za telovadnico pri OŠ Otlica, asfaltiranju občinske ceste Majerija – Jakuže, gradnji Centra za raziskavo atmosfere na Otlici, gradnji kanalizacijskega omrežja na Colu, projektiranju čistilne naprave in kanalizacijskega omrežja v Podkrajju, prizadeval si je tudi za dogovor, s katerim je občina Ajdovščina organizirala odvoz odpadnih voda in čiščenje greznic na Gori. V sodelovanju s krajevno skupnostjo so postali uresničljivi tudi številni manjši, a prav tako pomembni cilji; asfaltiranje javnih poti, urejanje javne razsvetljave, ureditev okolice pri zajetju Skuk ... Svoje delo v vlogi občinskega svetnika tudi v naslednjem štiriletnem obdobju vidi predvsem v dobrem sodelovanju s krajsani, zato še posebej poudarja pomen dobrega in hitrega pretoka informacij med samimi krajsani, svetom krajevne skupnosti in njim. Med načrtovanimi projekti z območja Gore pa si bo še naprej prizadeval za obnove javnih poti, urejanje javne razsvetljave, za nadaljevanje urejanja Športnega parka Tiha dolina, dokončanje širitve

in obnove mrliške vežice in pokopališča na Otlici, za prenovo šole in gradnjo telovadnice na Otlici, primerno ureditev odvajanja in čiščenja odpadnih voda v vaseh na celotnem območju Gore.

»Naša želja pa je tudi, da bi na Predmeji v sklopu projekta športnega parka zaživel center šolskih in obšolskih dejavnosti. S tem bi pridobili nova delovna mesta, ki so še kako pomembna za ohranjanje in razvoj območja ter za samo promocijo Gore,« še dodaja Roman Bratina.

Danijela Likar

Svoja otroška in najstniška leta sem preživela v Solkanu, potem pa me je ljubezen pripeljala na Goro. Tu sem si ustvarila družino in dobila službo.

Že deset let namreč poučujem na OŠ Otlica in se pri tem srečujem z mladimi in njihovimi težavami. Prav moja služba mi je omogočila, da sem se bolje spoznala s prebivalci Gore in njihovimi problemi ter željami.

Tako sem v letu 2001 prevzela vodenje projekta 'Pot po Angelski gori', ki ga je ob pomoči programa Phare izvedla Krajevna skupnost Otlica – Kovk. Dobili smo krožno pot po Otlici in Kovku, ki se navezuje na predmejsko 'Pot po Dolu gor in dol' ter skupaj z njo tvori neke vrste povezavo med tremi vasi. Moja želja in želja takratnih snovalcev poti pa je, da bi se le-ta nadaljevala do Cola.

V letošnjem letu smo ustanovili 'Turistično društvo Okno', ki bo skrbelo za (p)oživitev kulturnega in turističnega življenja na Gori, od angelske nedelje do raznih kulturnih in športnih prireditev.

V želji, da bi se krajanji čimveč zbirali in družili ter se tako bolje spoznali in bolje razumeli, smo, skupaj s krajevno skupnostjo in skupino zagnancev, obnovili dvorano na Otlici in jo konec poletja slovesno odprli.

Načrtov v okviru društva Okno je še veliko, popolnoma pa jih bomo uresničili le ob podpori krajanov. Naslednji korak v mojem življenju je bila odločitev za kandidaturo za občinsko svetnico Občine Ajdovščina. Zanj sem se odločila, da bi po svojih najboljših močeh pomagala k razvoju Gore, ki bo vodil k boljši prepoznavnosti in razvitosti območja. Kot sem že v svoji predvolilni predstavitvi izpostavila, je za razvoj podeželja potrebno veliko energije in poznavanja priložnosti, ki jih ponuja Evropska unija. Če hočemo obdržati ljudi na Gori in preprečiti odseljevanje, je nujno potrebna razvita infrastruktura (cesta, šola, trgovina, prenočišča, ...). Ta koristi tako prebivalcem kot tudi turistom, ki jih je potrebno tukaj zadržati in jim ponuditi čimveč avtohtonega in pristnega. Kmetijstvo in z njim povezane panoge lahko v tem kontekstu predstavljajo veliko podporo turizmu in skoraj neomejene možnosti. Mlade je potrebno ustrezno izobraziti in jih pritegniti, da bodo Goro predstavili širši javnosti kot zanimiv, neokrnjen del narave, ki mora tak tudi ostati. To pa ne pomeni, da se ne sme ali ne more razvijati, potrebno je le ohraniti trezno glavo in dobro premisliti vsak svoj korak.

Če bomo območje Gore preveč skomercializirali, nam to kvečjemu lahko škodi.

Glede na to, da so nam volivci naklonili kar tri občinske svetnike na našem območju, upam, da bomo ob dobrem sodelovanju uresničili večino svojih in naših načrtov.

Janez Lampe

Spoštovane bralke in bralci, najprej iskrena hvala za podporo pri moji županski kandidaturi in kandidaturi v Občinski svet Občine Ajdovščina. V tretji volilni enoti, ki poteka od Podkraja preko Gore do Lokavca, sem bil na listi Nove Slovenije izvoljen za občinskega svetnika. To dejstvo me še posebej obvezuje, da bom v procesih sprejemanja odločitev do teh naših krajev še posebej pozoren.

Kot županski kandidat sem predstavil obsežen volilni program. Moč in vloga občinskega svetnika je seveda manjša. Pot in cilji, ki smo si jih zastavili v programu, pa ostajajo nespremenjeni.

Naša planota se ponaša z vrsto naravnih in kulturnih danosti ter čistim in lepim okoljem. Naša dolžnost je, da lepo in zdravo okolje ohranimo tudi našim otrokom. Istočasno ta danost predstavlja potencial in nove razvojne možnosti, ki jih lahko izkoristimo za ustvarjanje novih delovnih mest. Predpogoj je, da ljudje najprej verjamemo v lastno iniciativo in začnemo z uresničevanjem našega cilja. Anekdote o nepovratnih sredstvih na podlagi želja so le anekdote. Potrebna je odločitev in trdo delo. Gorjani znamo oboje.

Podpiram pobude in razmišljanja, ki gredo v smer širitve turističnih in ljubiteljskih športnih dejavnosti z novimi nočitvenimi zmogljivostmi in nove kvalitetne ponudbe. Zavzemam se za razvoj kmečkega turizma ter projektov, ki bodo omogočali novo ponudbo na področju družinskega turizma in možnosti aktivnega preživljanja počitnic.

V tesni povezavi s turizmom je tudi ustrezna infrastruktura. Vzdrževanje lokalnih cest in izgradnja ustreznih kanalizacijskih omrežij za primerno ceno je vsekakor korak v pravo smer. Naša skupna dolžnost je tudi, da odpravljamo vzroke za onesnaževanje pitnih voda. Potem ko smo preko Gore do Cola speljali vodovod, ki predstavlja veliko in pomembno pridobitev, je naša obveza do tega vprašanja še toliko večja. Od večjih investicij je predvidena je tudi pomembna investicija v osnovno šolo na Otllici ter dom krajanov na Predmeji.

Na konstitutivni seji občinskega sveta sem bil izvoljen za predsednika komisije za okolje in prostor. Odločitve sem bil še posebej vesel zato, ker menim, da je prostorsko planiranje ključno tako za razvoj mesta kot podeželja. Z vodenjem te komisije želim prispevati k izboljšanju možnosti za stanovanjsko gradnjo po vaseh ter takšnim načrtovanjem, ki bo omogočalo hitrejši razvoj gospodarstva. Prizadeval si bom, da bi na področju stanovanjske gradnje postopoma ustvarili pogoje, da bi prišli do zadostnega števila zazidljivih parcel in ponudbe tudi po vaseh. Mladim družinam in drugim investorjem želimo omogočiti, da bi lahko gradili na zelenem območju ter da bi občina nekoliko bolj pomagala pri komunalnem opremljanju vsakega zemljišča, kjer se pričinja z novogradnjo.

Trenutno smo že sredi procesa sprejemanja novega prostorskega plana. Občani pa smo lahko oddali predloge za spremembo namembnosti zemljišč. V tem procesu bomo skušali čez ministrstvo za okolje spraviti večino predlogov občank in občanov.

Svojo izvolitev pojmem kot obvezo in zavezo za dobro delo v korist ljudi in racionalno porabo naši skupnih sredstev. Stik z občankami in občani želim ohraniti tudi v bodoče, zato bom z veseljem sprejemal različne pobude in vprašanja.

razvoj podeželja

PODEŽELJE V LUČI NOVIH FINANČNIH MOŽNOSTI V PROGRAMSKEM OBDOBJU 2007 - 2013

Irena Velikonja

Z letom 2007 se v Evropski uniji odpira novo programsko obdobje tudi za finančne spodbude in programe, ki se nanašajo na razvoj in izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva, gozdarstva in agroživilstva ter razvoj podeželja nasploh. Naložbe bodo sofinancirane iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (na kratko EKSRRP). *Pomembno je, da v novem programskem obdobju razvoj podeželja, poleg kmetijstva, enakovredno obravnava tudi vse druge panoge in dejavnosti t.i. nekmetijske vsebine na podeželju (glej os 3).*

Na razvoj podeželja je torej potrebno gledati s celostne perspektive in ga obravnavati kot namenski in večpomenski prostor, ki je v partnerskem odnosu z mestom. Zato se bo spodbujalo osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti ter ekonomsko raznovrstnost tistih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, ki v povezavi s kmetijstvom in gozdarstvom omogočajo ohranjanje poseljenosti in vitalnosti podeželja.

V Sloveniji je skladno z upoštevanjem teh izhodišč izdelan Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja (NSN), ki opredeljuje prednostne naloge na področju politike razvoja podeželja.

Prednostne naloge in aktivnosti (2007-2013), ki bodo podprte, so razdeljene po oseh in jih navajamo v tabeli.

PRVA OS	
KONKURENČNOST AGROŽIVILSTVA IN GOZDARSTVA	1. Posodabljanje in prestrukturiranje kmetijstva in gozdarstva: - posodabljanje kmetijskih gospodarstev; - pomoč kmetom pri prilagajanju standardom, ki temeljijo na zakonodaji Skupnosti; - pomoč mladim prevzemnikom kmetij; - zgodnje upokojevanje kmetov in kmetijskih delavcev; - izboljšanje in razvoj infrastrukture, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva. 2. Dvig dodane vrednosti in kakovosti v pridelavi in predelavi kmetijskih, živilskih in gozdarskih proizvodov: - dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom; - podpora kmetom, ki sodelujejo v shemah kakovosti hrane; - podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane. 3. Trajnostno in ekonomsko učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi: - izboljševanje gospodarske vrednosti gozdov; - podpora za ustanavljanje skupin proizvajalcev v gozdarstvu 4. Dvig ravni usposobljenosti in povečanje zaposljivosti v kmetijstvu, živilstvu in gozdarstvu, ki se nanaša na poklicno usposabljanje in dejavnosti informiranja.

DRUGA OS	
OHRANJANJE KULTURNE KRAJINE IN VAROVANJE OKOLJA	1. Ohranjanje kmetijstva v območjih z neugodnimi naravnimi danostmi za kmetovanje: izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje. 2. Spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks: spodbude kmetijskim praksam, ki vplivajo na izboljšanje stanja okolja; ohranjanje tradicionalnih kmetijskih praks in vzdrževanje genetskega potenciala; ohranjanje trajnostne kmetijske rabe na zavarovanih območjih. 3. Izboljšanje dobrega počutja domačih živali: spodbude kmetijskim praksam za boljše počutje domačih živali.
TRETJA OS	
IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V PODEŽELSKIH OBMOČJIH IN SPODBUJANJE DIVERZIFIKACIJE	1. Izboljšanje zaposlitvenih možnosti na podeželju: podpore diverzifikaciji nekmetijskih dejavnosti na kmetijah; spodbujanje ustanavljanja in razvoja mikropodjetij, ki temeljijo na konkurenčnih prednostih podeželja; specifično usposabljanje in informiranje upravičencev za podjetništvo na podeželju. 2. Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju: obnova in razvoj vasi; podpore za ohranjanje in izboljšanje dediščine podeželja; osnovne storitve za gospodarstvo in podeželsko prebivalstvo.
ČETRТА OS	
LEADER	1. Pridobitev strokovnih znanj in spodbujanje prebivalcev podeželja. 2. Podpore delovanju javno-zasebnih partnerstev (lokalnih akcijskih skupin) na podeželskih območjih. 3. Podpora izvajanju lokalnih razvojnih strategij.

Natančnejši pogoji za koriščenje sredstev še niso znani in bodo za vsako aktivnost znotraj posameznih osi dorečeni in objavljeni posebej z javnimi razpisi, ki jih lahko pričakujemo od pomladi leta 2007 naprej.

Naložbe na področju kmetijstva, ki so bile predmet podpore za pridobitev nepovratnih sredstev v prejšnjem programskem obdobju, že poznamo in ostajajo tudi za naprej. V nadaljevanju zato informativno po podatkih Zavoda za gozdove navajamo predvidene ukrepe v gozdarstvu, ki bodo sofinancirani v obdobju 2007 in 2013 in so v glavnem novost, saj je bilo doslej gozdarstvo deležno manjših podpor iz evropskih strukturnih skladov.

Gozdarstvo Slovenije naj bi v obdobju 2007-2013 za uresničevanje nacionalnega strateškega načrta pridobilo okoli 4.000.000 EUR/letno. Javni razpisi za pridobitev finančnih sredstev bodo že v letu 2007 in bodo predvidoma vključevali naslednje predmete podpore:

1. Gradnja gozdnih cest in vlak

Upravičenci za sofinanciranje bodo lastniki gozda, združenja lastnikov (agrarne in podobne skupnosti, strojni krožki, ...) in lokalne skupnosti v vlogi lastnika gozda. Pogoji za gradnjo gozdnih prometnic: Gozdne vlake – osnovo za gradnjo predstavlja izvleček iz gozdno-gojitvenega načrta (tehnoški del), ki ga izdelata Zavod za gozdove Slovenije (do 1.000 m dolžine). Za vlake, daljše od 1 km, je

potrebno gradbeno dovoljenje. Investitor mora pridobiti dovoljenja na osnovi izdane lokacijske informacije.

Gozdne ceste – za gradnjo ceste dolžine do 2.000 m je potreben načrt gozdne ceste, pripravljen skladno s Pravilnikom o gozdnih prometnicah (2004). Investitor je dolžan pridobiti potrebna soglasja (so)lastnikov parcel, po katerih poteka trasa ceste, in druga soglasja, ki so navedena v lokacijski informaciji. Priznani stroški za subvencioniranje bodo stroški gradnje gozdne ceste, lastno delo investitorja, ki ga bo potrdil Zavod za gozdove Slovenije (ZGS). Predvideva se, da bo delež sofinanciranja med 50 in 60 odstotkov.

Priporočilo: Zaradi pridobivanja potrebne dokumentacije, ki vzame nekaj časa, je smiselno z aktivnostmi pričeti čimprej.

2. Nakup gozdarske mehanizacije in opreme za delo v gozdu

Upravičenci za sofinanciranje bodo lastniki gozdov in njihova združenja. Minimalni pogoji, ki bodo veljali za nakup gozdarske mehanizacije in opreme za delo v gozdu, še niso natančno znani, zato posredujemo samo informacijo o nakupih, ki bodo predmet podpore.

- Za nakup gozdarske mehanizacije (traktor, žični žerjav, traktorska polprikolica...)
- Za nakup strojev in naprav za strojno sečnjo
- Za nakup opreme za delo v gozdu (rampna deska, varnostna kabina, vitel, procesorska glava)

Priznani stroški sofinanciranja bodo stroški nabave, stroški za usposabljanje za delo z mehanizacijo ali opremo ter nakup osebne zaščitne opreme. Predvideva se, da bo delež sofinanciranja med 50 in 60 odstotkov.

Dodatno pojasnilo: Izdelan bo katalog mehanizacije in opreme, ki bo predmet podpore. Katalog bo dostopen na Zavodu za gozdove, seznam mehanizacije in opreme pa bo naveden tudi v razpisni dokumentaciji.

3. Sofinanciranje redčenj ali premen gozdnih sestojev

Upravičenci za sofinanciranje bodo lastniki gozda in združenja lastnikov gozdov. Pogoj je, da so gozdni sestoji za redčenje določeni v gozdno-gojitvenih načrtih, ki jih izdelava Zavod za gozdove Slovenije. Priznani bodo stroški za izvedbo redčenj in premen. Delež sofinanciranja pa bo predvidoma med 50 in 60 odstotkov.

4. Ustanavljanje skupin proizvajalcev gozdnih proizvodov

Upravičenci za sofinanciranje so lastniki gozdov, ki so organizirani v različnih oblikah združenj. Skupina proizvajalcev mora biti uradno potrjena od pristojnega organa Republike Slovenije. Priznani bodo stroški registracije skupine proizvajalcev, stroški administrativnega dela, stroški nakupa informacijske tehnologije in ostale opreme, stroški za usposobitev prostorov za administrativno delo. Delež sofinanciranja bo odvisen od vrednosti letne tržne proizvodnje, ki jo bo ustvarila ustanovljena skupina proizvajalcev.

5. Priprava, predelava, skladiščenje in trženje gozdnih proizvodov

Upravičenci za sofinanciranje so pravne in fizične osebe, registrirane v Republiki Sloveniji za predelavo in trženje gozdnih proizvodov. Sofinancirane bodo novogradnje ali adaptacije objektov za pripravo, predelavo, skladiščenje in trženje gozdnih proizvodov, izdelava pripadajoče infrastrukture ter nakup pripadajoče mehanizacije in opreme. Upravičenec bo moral predložiti popolno vlogo na razpis za

dodelitev sredstev na obrazcu, ki bo zahtevan v razpisni dokumentaciji, ter spremljajočo dokumentacijo. Priznani bodo stroški gradbenih in obrtniških del, stroški nakupa in dobave gradbenih montažnih elementov in njihove montaže, stroški nakupa in dobave gradbenih materialov, stroški nakupa in dobave novih strojev in opreme, vključno z računalniško programsko opremo, stroški lastnega dela investitorja, stroški za nakup zemljišč, stroški za izgradnjo infrastrukture, stroški strokovnjakov – arhitektov in svetovalcev, stroški za patente in licence. Delež sofinanciranja bo predvidoma znašal 40 odstotkov.

Dodatne informacije so/bodo dostopne na Zavodu za gozdove Slovenije, KE Ajdovščina, Gregorčičeva 44, Ajdovščina, tel. 05/ 36 61 488, ali Zavod za gozdove OE Tolmin, Odsek za gozdno tehniko, g. Vlado Kosič, telefon: 05/ 38 01 240.

Pričakujemo, da bodo do izdaje prihodnje številke 'Gore' znani tudi informativni pogoji Tretje osi **Izboljšanje kakovosti življenja v podeželskih območjih in spodbujanje diverzifikacije**, znotraj katere bosta tudi ukrepa – 'Podpore diverzifikaciji nekmetijskih dejavnosti na kmetijah' in 'Spodbujanje ustanavljanja in razvoja mikropodjetij', ki temeljijo na konkurenčnih prednostih podeželja, ki bosta zanimiva za domače podjetnike, ter ukrep **Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju**, ki bo nasledil in nadgradil nacionalni program CRPOV, kjer smo bili Gorjani v preteklosti uspešni. Ta bo zlasti zanimiv za društva in lokalni skupnosti. O vseh novostih in pogojih vas bomo seveda obvestili, saj je pravočasna informacija prvi korak k uspehu.

Op. uredništva: Zaradi stiske s prostorom smo v to številko časopisa uvrstili le uvodni prispevek o novih razvojnih možnostih na podeželju, ki nam ga je posredovala Irena Velikonja, o tej aktualni tematiki pa bomo govorili tudi v prihodnji številki časopisa Gora. Emil Velikonja nam bo predstavil nove razvojne projekte, s katerimi se je Društvo GORA prijavilo na letošnji razpis za nabor projektov za srednjeročno razvojno obdobje 2007-2013, ki se bodo financirali tudi z evropskim denarjem. Hkrati je Društvo Gora tudi podpisnik pisma o nameri za ustanovitev lokalne akcijske skupine (**LAS**) Zgornje Vipavske doline in Krasa (območja občin Ajdovščina, Vipava in Komen). Podpisniki med drugim izražajo namero za vključitev v partnerstvo za razvoj podeželja za območje Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa in se zavezujejo, da bodo aktivno sodelovali pri usmerjanju in usklajevanju izvajanja programov in ukrepov ter doseganja ciljev Razvojnega programa podeželja za območje Zgornje Vipavske doline in Komenskega Krasa, ob spoštovanju načel javno-zasebnega partnerstva. Vzpostavitev, zastopanost članstva in delovanje LAS ima podlago v Uredbi Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) za programsko obdobje 2007—2013; znotraj opredelitve pristopa LEADER. Več o omenjenem pristopu pa nam bo v prihodnji številki časopisa Gora pojasnila Suzana Ž. Ferjančič iz Razvojne agencije ROD.

turizem na gori

NA POČITNICE! KAM? V JAGRUŠE ...

Irena Velikonja

Razvoj dopolnilnih dejavnosti je ključnega pomena predvsem za obstoj in razvoj manjših kmetij. Zelo zanimiva možnost za pridobivanje dodatnega dohodka na kmetiji je v zadnjem času razvoj raznih oblik podeželskega turizma, kajti sodobni turistični tokovi se obračajo k podeželju in naravi.

Od meseca junija letošnjega leta je na Predmeji po dolгих letih znova ponudba nočitvenih zmogljivosti. Za tovrstno naložbo na kmetiji so se odločili Pri Likarjevih v Jagruši. Joža in Darinko Likar sta razširila osnovno kmetijsko dejavnosti z dopolnilno – turizmom na kmetiji. Za doseganje tega cilja so pred leti med prvimi v Sloveniji kandidirali na javni razpis za pridobitev nepovratnih sredstev za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstvu, in sicer v predpristopnem programu podeželja – SAPARD, ki ga je od članstva Slovenije v Evropski uniji dalje nadomestil program EKUJS (Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad). V Jagruši so tako uredili počitniško stanovanje oziroma apartma. Pogovarjali smo se z Jožo in Darinkotom.

Za začetek nas zanima, kako sta prišla na idejo za ureditev prenočišč na kmetiji?

Joža: »Obiskov in živahnosti v hiši smo že od nekdaj navajeni, saj nas je že domačih veliko. Dolga leta ni bilo na Predmeji nobenih prenočišč za obiskovalce, pa so se, ker smo tu ob cesti, mimoidoči planinci, kolesarji ... večkrat zatekali k nam pod streho, če jih je v bližini ujela noč ali slabo vreme. Tako se je porodila ideja, ki je tlela in čakala ugodnega trenutka. Lahko rečem, da sem bila prva pobudnica sama. Naš (Darinko) me je en cajt samo gledal in poslušal. Prava priložnost pa se je pokazala, ko se je pojavil program SAPARD, ki je omogočil delno sofinanciranje nočitvenih zmogljivosti na kmetijah.«

Kako je potekala pot od ideje do pridobitve sredstev? Je morda kakšen nasvet za ostale, v primeru, da bi se odločili za podobno naložbo?

Darinko: »Najprej je bilo seveda potrebno urediti celotno dokumentacijo za pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo. To smo začeli urejati, že preden je bil odprt prvi razpis. Ko pa se je ta pojavil, smo zadevo samo še pospešili. Za kandidiranje na razpis v letu 2002 je bilo potrebno seveda zadostiti določenim pogojem, v prvi vrsti je morala kmetija že sama imeti vzpostavljeno osnovno kmetijsko dejavnost, zadostiti smo morali merilu potrebnih kmetijskih površin in minimalni osnovni kmetijski proizvodnji. To je bilo prvo cedilo.

Družinsko skupnost Likarjevih sestavlja šest članov. Lastnik kmetije je Darinko, ki ima pridobljen tudi status kmeta. Kmetija razpolaga z 12 ha lastnih zemljišč (od tega 7 ha kmetijskih zemljišč in 5 ha gozda); poleg tega pa imajo v najemu še 12 ha travnikov in pašnikov. Osnovna dejavnost kmetije je govedoreja (mesna – krave dojilje). Trenutno redijo 14 govedi. Po uspešni triletni preizkusni dobi je kmetija letos (2006) dobila tudi certifikat EKOLOŠKA KMETIJA. Certifikat se obnavlja vsako leto, kar pomeni, da je potrebno stalno bdeti nad kakovostjo zemljišč, krmil in zagotavljati vse pogoje za dobrobit živali, ki jih na kmetiji redijo, ter kmetovati v skladu s predpisanimi pogoji.

Potem priprava poslovnega načrta kmetijskega gospodarstva, priprava vloge, zbiranje vseh potrebnih dokazil ... Že to je bil velik organizacijski zalogaj. Ko smo ob koncu tega pripravljalnega obdobja oddali na Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja vlogo za pridobitev nepovratnih sredstev, jo je bilo za 6 kg. Še sedaj hranimo poštno potrdilo. Pred odobritvijo sredstev je resničnost napisanega v poslanih dokumentih in stanje osnovne dejavnosti na kmetiji (papirnato in v naravi) preverila kmetijska inšpektorica, ki je spremljala in poročala Agenciji tudi, kako investicija poteka.«

Ko se lotevamo investicije, je pomembno, da načrtno in sistematično preučimo vse njene elemente, zato je potrebno priprave na investicijo, pripravo dokumentacije in izvajanje gradnje same, kakor tudi registracijo dejavnosti, jemati kot PROCES.

Ali veljajo za investicije, ki so sofinancirane iz skladov Evropske unije, katera posebna pravila, ki jih moramo upoštevati?

Darinko: »Ja, tukaj ne gre kar po domače. Pravila določajo, da se z ureditvijo (gradnjo) lahko začne šele takrat, ko dobiš s strani Agencije pozitivno odločbo. Mi smo z odločbo dobili odobrena sredstva za izvedbo gradbeno-obrtniških in instalacijskih del ter opremo. Denar smo lahko porabili samo v namene, za katere nam je bil odobren. Na začetku nam je največ časa pobralo zbiranje ponudb in predračunov. Zbrati je bilo potrebno tri primerljive ponudbe, pri tem smo lahko sami odločali, ali bomo pridobili ponudbe za celoten obseg del ali pa ločeno po posameznih delih. Zlasti zahtevno je bilo pridobivanje primerljivih predračunov za opremo. Včasih nam je v času gradnje ponagajalo tudi vreme, kar ni bilo najbolj ugodno, saj je bil rok za dokončanje objekta omejen. Z denarjem je še kar šlo, čeprav nas je precej osušilo. Že na samem začetku, pred oddajo vloge, smo vedeli, da je potrebno imeti zagotovljeno določeno višino denarja, kajti nepovratna sredstva prihajajo z zamikom. Najprej je bilo potrebno račune za opravljeno delo plačati, šele nato smo lahko oddali zahtevek za povračilo deleža sredstev. Če je bilo z zahtevkom vse v redu in so bila dela opravljena v roku in kvalitetno, smo v roku 90 dni dobili povrnjen delež, ki nam je pripadal.

Kontrolo na terenu sta pred vsakim zahtevkom opravljala dva inšpektorja. Moram pa reči, da sta bila korektna in življenjska. Apartma smo uredili v roku, aprila letos pa smo pridobili tudi uporabno dovoljenje za objekt ter registrirali dopolnilno dejavnost na kmetiji.«

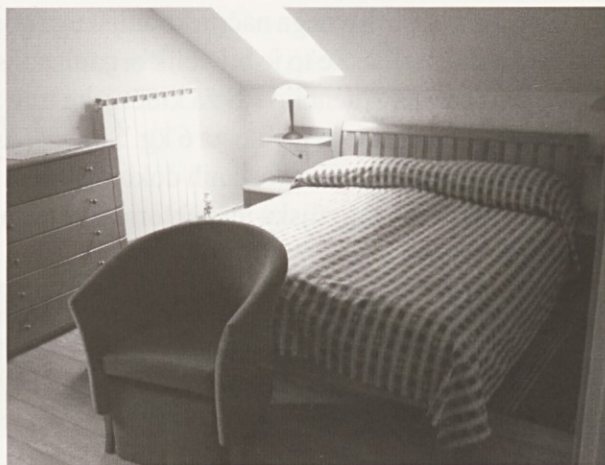
Nosilka nove dopolnilne dejavnosti na kmetiji je Joža Likar, ki ima opravljeno verificirano usposabljanje za podeželski turizem ter higienski minimum in pridobljen status domače in umetne obrti za izdelovanje klekljanih čipk.

PONUDBA NA KMETIJI 'V JAGRUŠI'

V mansardi stanovanjske hiše so Jagruski urediti apartma za goste. V apartmaju so na voljo tri ločene spalnice, dnevni prostor z jedilnico in kuhinjo ter dve kopalnici. Notranjih koristnih površin je okoli 100 m², pred apartmajem pa je še 130 m² terase oziroma zunanje površine. Obiskovalci se lahko sami odločajo o tem, koliko prostora bodo najeli. V primeru, da gre za večjo skupino, lahko najamejo apartma v celoti, v primeru, da gre za manjšo skupino, pa lahko smiselno najamejo tudi posamezne sklope prostorov. Naložba je zasnovana kot počitniško stanovanje, s ciljem, da imajo obiskovalci poleg prenočevanja sami tudi možnost priprave hrane. Osnovne sestavine za pripravo obrokov ponudi lahko tudi domačija sama – mleko, meso, zelenjavo, krompir, jajca ... Na željo obiskovalcev pa jim na kmetiji pripravijo in ponudijo tudi zajtrk.

Na fotografiji: Joža in Darinko Likar v kuhinji apartmaja
Foto: Mitja Velikonja

Na fotografiji: Prostor so sodobno urejeni in udobni
Foto: Mitja Velikonja

Od junija letos je apartma odprt za goste. Nam morda lahko povesta, kakšne so prve izkušnje in prve ocene?

Joža: »Glede na to, da se še učimo, smo z obiskom v teh nekaj mesecih kar zadovoljni. Obiskovalci prihajajo iz celotne Slovenije, največ s Štajerske, z Dolenjske in Obale. Zlasti z Obale je veliko povpraševanj in rezervacij tudi za daljše dopuste za poletje 2007.

Zelo zanimiva ciljna skupina pa so tudi obiskovalci iz drugih držav. Imeli smo že Švicarje, Avstrijce, Italijane, Nemce, Nizozemce, Angleže, Američane, celo državljane Kuvajta. Tujci so v glavnem kolesarji, ki si za preživetje počitnic izberejo celotno Slovenijo. Pomeni, da niso nameščeni v enem samem kraju, pač pa po Sloveniji kolesarijo oziroma potujejo in prespijo vsako noč drugje.«

Darinko: »Morda bi bilo prav zato smiselno, da bi se v prihodnje kmetije, ki imajo interes vzeti pod streho tudi take vrste gostov (potujoče prehodne goste), povezale med sabo. Glede na izkušnje lahko rečem, da kmetij, ki bi si želele gostov za eno noč, ni veliko, tako da imamo kar težave z nasveti in informacijami za obiskovalce, v primeru, da so pri nas zapolnjene zmogljivosti. Glavnina turističnih kmetij je mnenja, da se jim tovrstni gosti ne splačajo. Osebnostno pa menim, da je dragocena tudi taka izkušnja, tako na naši strani kot na strani gostov. Verjamemo, da se bodo taisti gosti še vrnili, tudi za daljši čas, če se bodo prvič počutili zaželene in jim bo prijetno.«

Za zaključek pogovora morda še nekaj o načrtih za prihodnost.

Darinko: »Kot rečeno, najprej moramo pokrpati finančne luknje. Vsekakor pa načrti so. Naslednjo pomlad načrtujemo izboljšati še ureditev okolice domačije. Okrepiti moramo promocijo in razpoznavnost kmetije ter naše ponudbe. Za naprej pa velja, da bi zlasti radi uredili skupni družabni večnamenski prostor, ki bi ga lahko koristili naši gosti v primeru slabega vremena.

Ob koncu bi se z Jožo rada zahvalila prav vsem, s katerimi smo pri ureditvi apartmaja bolj ali manj uspešno sodelovali. Projekti, ki so podprti z zunanjimi viri, so kot življenje – ni zmeraj enostavno, in zahtevajo veliko prilagajanja na strani investitorja in s strani izvajalcev. Zato se vsem udeleženi zahvaljujem za pomoč, podporo in dobronamerne nasvete. Vsem tistim pa, ki bi se odločili za podoben korak, želimo veliko sreče.«

Nekaj priporočil za uspešno pripravo in izvajanje investicije:

- Kmetija, ki uvaja dopolnilno dejavnost, naj bi imela že dobro razvito osnovno dejavnost ali vsaj pogoje za njen razvoj.
- Investitorjeva družina naj predhodno oceni svoje skupne organizacijske in finančne sposobnosti.

- V času priprave dokumentacije in izvajanja investicije morajo člani kmetijskega gospodarstva stalno in aktivno sodelovati s svojimi svetovalci, projektanti, izvajalci.
- Pred začetkom gradnje je smiselno izdelati operativni načrt (terminski, finančni) poteka izvedbe in se ga, kar se da dosledno, držati.
- Veliko pozornosti je potrebno posvetiti doslednim popisom del, ki jih bo potrebno opraviti, zbiranju ponudb in izboru najustrežnejšega izvajalca.
- V času gradnje je smiselno vztrajati na stalnih delovnih sestankih (vršilec nadzora, izvajalci, investitor, po potrebi projektant).
- **SKOZI CELOTEN PROCES JE POTREBNO OHRANJATI MOTIVACIJO IN OPTIMIZEM!**

2. svetovna vojna

MOJ SOLDATSKI VPOKLIC¹

2. del

Franc Žonta – Vrhljuknški

Ustavili smo se na velikem trgu. Na levi strani je stala gostilna. In kakor da tistega dne nismo še ničesar zaužili, smo vstopili in pitje ter petje se je nadaljevalo.

Jaz nisem dolgo vzdržal. Neka notranja bol me je prisilila, da sem stopil ven, na trg. Čutil sem se krivega, ker mi je prišlo na misel, da sem zatail ženo. V meni je vrtalo, me opozarjalo in me obenem spraševalo: 'Zakai nisi šel z njo peš, da bi bila še te zadnje trenutke skupai?'

Sedaj, ko je nimam več ob sebi in pišem to žalostno zgodbo, se še zavedam, kaj mi je pomenila. Bila je druga polovica mojega življenja.

Pospešil sem korak po cesti, mimo občinskega poslopja. Na levi strani se je bohotil park z lepimi, visokimi drevesi. 'Tu, na klopci, jo bom počakal,' sem si rekel. Nisem še sedel, ko sem jo zagledal. Prihajala je po cesti navzdol, proti cerkvi. Bila je vsa prašna, potna in utrujena. 'Oprosti, Vika, moja ljubljena!' je zajokalo v meni in solze so mi prišle v oči. Sram me je bilo pred njo in pred ljudmi, kakor da bi tudi oni vedeli, kaj sem storil. Morda pa tudi ona sluti, da sem jo zatajil.

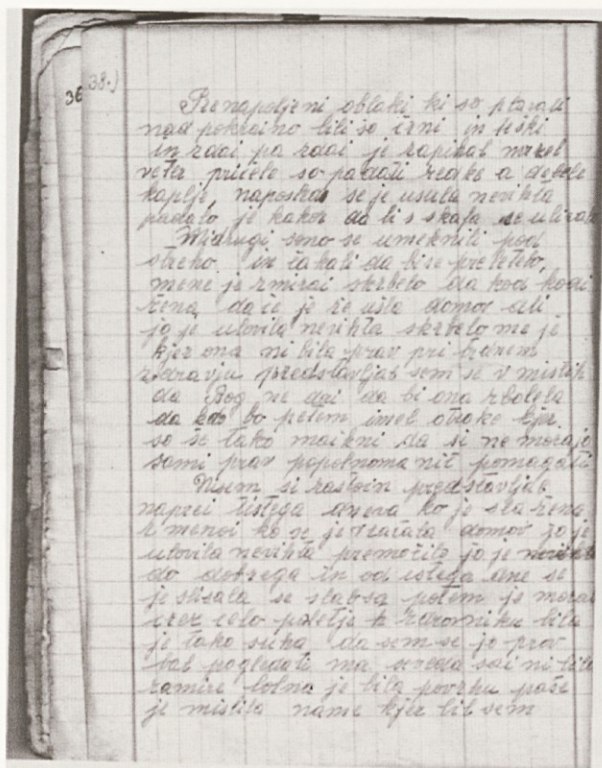
V zadregi sem stopil do nje, jo prijel za roko in jo prosil odpuščanja. »Saj ni nič,« je dejala, »samo da sva spet skupai.«

O, ti uboga ljubeča duša. Niti pomislila ni na to, da sem jo zatajil. Preveč me je ljubila.

Prijel sem jo za roko in odšla sva proti gostilni, kjer so bili moji sotovariši. Ko sva vstopila, so naju bučno pozdravili in dejali, naj prisedeva. Odklonil sem. Šla sva v drugo sobo, kjer je bilo več miru, se usedla k mizi v kotu in si naročila pijačo. K nama sta pozneje prisedla še moj sosed z ženo. Videl in vedel sem, da tudi onadva mislita na skorajšnjo ločitev. Na obrazih ni bilo nasmeha. Le žalostne in vprašujoče oči.

Pogovarjali smo se še dolgo časa. Vlaku, s katerim se bomo odpeljali, bo prišel še enkrat popoldan. Iz sosednje sobe je odlegalo kričavo petje, tako da so nas ušesa kar bolela. 'Dobro je, da malo slabše slišim,' sem se tolažil.

¹ Besedilo je namenoma le delno lektorirano. Puščene so vse 'napake', ki so posledica tega, da je avtor obiskoval le italijanske šole. (Op. ur.)

Na fotografiji: Stran iz dnevnika Franca Žonte
Foto: Roman Žonta

Bližal se je čas odhoda. Skrbelo me je, kako se bom poslovil od nje in tudi kako bo sama prišla domov. Pripravljalo se je namreč k nevihti. »Bom že kako,« mi je odgovorila. Prosil sem jo, naj ne bo žalostna in naj pazi na otroke, saj so ravno v takih letih, ko najbolj potrebujejo skrbnega varuha. Bila je potrta od žalosti. Na moja vprašanja je samo kimala ali odkimala. Vedel sem, če bo spregovorila, bo zajokala, potem bo še huje.

Prišla je ura. Poklicali smo oštirja, plačali račun in odšli ven.

Na velikem trgu je bila množica ljudi. Poleg nas in naših sorodnikov je bilo tu še kup radovednežev. Morda so prišli, da bi se tudi oni poslovili od nas, morda pa pasti radovednost in gledati našo žalost. Razvrstili smo se v kolono. Vrsta za nami je bila dolga. Petje, ki je bilo prej tako glasno, je potihnilo, le mrmranje in udarjanje čevljev se je slišalo. Zdelo se mi je, kot da gremo za velikim pogrebom.

Prej navidezno veseli, verjetno samo zaradi popitega vina, so bili sedaj tudi moji tovariši prepadenih obrazov. Ta trenutek je spremenil vse.

Korakali smo molče mimo parka in Ricatove žage, zavili čez nekaj trenutkov na levo in že smo zagledali železniško postajo. Vlak, ki je stal na tirih, je spuščal v zrak oblake dima in pare.

Na postaji je bilo zbranih veliko ljudi. Železna vrata, ki so vodila do vlaka, so bila zaprta. Kot da bi se kdo bal, da mu bomo kaj naredili. Pozneje sem izvedel, da je bilo za vstop nekaj malega za plačati. Hitro, kot bi me strela udarila, sem stekel do postajenačelnika, ga prosil, če lahko vzamem tri listke na blagajni. Dovolil je.

In tako smo vstopili jaz, moja žena, brat in sestra Ivanka, ki je bila poročena na Vipavskem, pri Čohih. Med časom, ki nama je še ostal, sva z ženo hodila sem in tja ob postajnem poslopju. Pogovarjala sva se predvsem o najinih otrocih in o tem, kako bo potekalo najino življenje, ko ne bova več skupaj. Množica ljudi ob kamniti ograji, ki je ločevala postajno poslopje od zunanjega dela, je naraščala. Prišli so še tisti zapoznani sorodniki in radovedneži.

Na peron je stopil postajenačelnik in z zateglim žvižgom na piščalko dal znamenje za odhod.

Ta trenutek, kljub temu da sem ga pričakoval, nisem vedel, kaj bi storil. Vsi trije, žena, brat in sestra, so stali okrog mene, me žalostno in zaskrbljeno gledali. V njih očeh si videl solze.

Treba se je bilo ločiti, objel in poljubil sem ženo, stisnil roko bratu in sestri ter stekel proti vagonu, na katerega so že trumoma vstopali moji sotovariši.

Znašel sem se na vagonu, še danes ne vem kako. Prerinil sem se do odprtega okna in jo zagledal. Sama je slonela ob stebru in jokala. Tisti hip se mi je zazdelo, da razen mene nima drugega na tem svetu.

V tem trenutku se je vlak pričel pomikati. Videl sem, kako je naglo zapustila prostor, kjer je poprej stala, stekla proti vlakom, in kljub temu, da ji je orožnik hotel preprečiti, prišla k meni, mi podala roko, katero sem še enkrat ljubeče poljubil.

Vlak je zateglo zapiskal in v oblaku pare odpeljal.

Za nekaj časa sem jo izgubil izpred oči, nato sem jo zagledal. Stala je na mestu, kjer sva si zadnjič podala roko. Mahala mi je z robcem v slovo. Potem pa ni bilo razločiti ničesar več, samo to se mi je zdelo, da mi pred očmi maha velika rožnata ruta.

Vlak je ustvarjal zanj tako značilen ropot, kolesa so odskakovala, jaz pa sem še vedno stal ob oknu, nesprejemljiv za dogajanja okoli mene.

Gledal sem proti Čavnu, za hip se je pokazala tudi kapelica pod njim. Za njo pa je stala moja rojstna vas. Le kdaj se bomo ponovno videli.

Vlak je zapeljal v predor in videl nisem ničesar več. Moj rojstni kraj se je izgubil.

Sedel sem na klopcu, dal glavo v dlani in se za nikogar nisem zmenil.

Pripeljali smo se v Gorico.

Tam, od daleč, se je videlo pokopališče. Spomnil sem se, da imam tudi jaz tam pokopane moje drage. Sinčka prvorojenca smo pokopali tam. Imel je šestnajst mesecev, ko smo ga pripeljali v goriško bolnišnico, in bil je hudo bolan. Ni preživel. Bog je poklical njegovo nedolžno dušo k sebi. Zbogom, moj prvorojeni sin. Adolf mu je bilo ime.

Tam, na tem pokopališču, je bil pokopan tudi moj ata. Umrl je mlad in zapustil kopico nepreskrbljenih otrok. Kako in zakaj je umrl, mi je znano. Vrnil se je iz vojne, ves bolan in betežen. Granata, ki je padla v bližini, ga je zasula. Čez nekaj časa so ga rešili. Posledice so bile tako hude, da je čez nekaj let, septembra meseca leta 1922 je bilo, umrl v goriški bolnišnici. Tonetu, najmlajšemu, je bilo takrat komaj devet mesecev.

Končno smo le prispeli na kolodvor. Zavore so zacvilile in vlak se je ustavil. Izstopili smo. Vlak je postal tu le za nekaj minut, potem se je vrnil na Vipavsko.

Na kolodvoru je bilo živahno. Ljudje, kot da hodijo eden skozi drugega, se mi je zdelo. Bilo je kakor na mravljišču po dežju. Toda tistega veselega utripa ni bilo.

Šli smo skozi izhod na drugo stran. Tu je bil velik trg, na katerem se je gnetlo veliko ljudi. Prihajali in odhajali so avtobusi, ki povezujejo severni in južni kolodvor.

Nekako smo se prerinili skozi to gnečo in zakorakali po široki ulici, ki je peljala v mesto. Na levi in desni strani so bila posajena visoka drevesa, po listih so bila podobna javorju, toda jaz jim nisem vedel imena. Za temi drevesi so stale lepe in mogočne vile, okrog katerih so se šopirile stoletne ciprese.

Šli smo naprej, se tu pa tam izognili nasproti prihajajočim. Pogled se mi je ustavil na lepem velikem parku, sredi katerega je stal spomenik. Bil je posvečen padlim vojakom iz prve svetovne vojne. Park je bil ravno pred vojašnico, v kateri je bil nastanjen triindvajseti pešpolk. Bili smo na cilju.

Pred komando, kjer smo se morali zglasti, je postopalo nekaj stražarjev. Zdeli so se mi nekam čudni, kot da jim glave ne stojijo prav trdno na ramenih. Mogoče pa so tudi oni, tako kakor mi, malo pregloboko pogledali v kozarec.

Vstopili smo skozi visoka obokana vrata, zakorakali po dvorišču, nato po stopnicah navzgor in že smo bili v sprejemni dvorani. Na sredini je stala velika miza, okoli katere je sedelo več častnikov. Enega po enem so poklicali k mizi in mu povedali, h kateri stotniji je dodeljen. Na srečo in v naše zadovoljstvo smo bili vsi Gorjani dodeljeni v eno, to je prvo stotnijo. Ko smo bili razporejeni, so nam dovolili, da lahko gremo v mesto.

Tavali smo po ulicah sem in tja, si ogledovali izložbe in lepe velike hiše. Govorili smo malo. Preveč napetih dogodkov je bilo v zadnjih dneh. Glave so bile utrujene od razmišljanja in, priznati moram, tudi od preveč popitega vina. Končno smo imeli sprehoda dovolj, sklenili smo, da se vrnemo v vojašnico. Soparno je bilo, od juga se je pričelo oblačiti. Zapihala je južna sapa. Nad mestom in okolico so plavali veliki črni oblaki. »Vsak čas se bo usulo,« je dejal eden od naših. »Pojdimo nazaj in se spotoma ustavimo v kakšni gostilni, da se odžejamo.« Predlog je bil soglasno sprejet.

Vstopili smo na gostinsko dvorišče, se usedli pod gosto obraščeno uto in si naročili vsak svoje. Nekateri so pili pivo, drugi vino, tretji pomarančnico, vode nobeden.

Pogovarjali smo se to in ono, predvsem pa o tem, koliko časa nas bodo držali pod orožjem, saj tisti čas vojne še ni bilo. Toda ozračje je bilo napolnjeno z njo in vsak je vedel, da se bo prej ali slej

pričelo. Vojna je bila pred vrati.

Prenapolnjeni oblaki, ki so plavali nad pokrajino, bili so črni in težki, so dajali strašljiv in nelagoden občutek. Zdaj pa zdaj je zapihala mrzla sapa, za ta letni čas skoraj da malo preveč hladna. Pričele so padati redke, toda debele kaplje, in končno se je usulo. Lilo je kot iz škafo. Veter je poševno nosil zavese dežja, ki so pretile, da nas bo premočilo do kože. Umaknili smo se pod streho, v gostinsko sobo, in čakali, da se bo spreletelo.

Spomnil sem se na ženo. 'Le kje hodi sedaj? Ali jo je mogoče ujela ta strašna nevihta?' sem se spraševal. In zaskrbelo me je v dno duše. Ni bila trdnega zdravja. V mislih sem si predstavljal, kaj če zboli, kdo bo potem skrbel za otroke! Saj so bili še tako majhni, da si sami ne morejo prav nič pomagati.

Slutnje, ki so me obhajale, so se uresničile. Na poti proti domu, tam na Platnih, jo je ulovilo. Premočilo jo je do kože. Tisto poletje se je posušila, bila je kot trlica in morala je večkrat k zdravniku. Bolezen, misli, ki so jo obhajale, kaj se dogaja z menoj, vse to je bilo zanj preveč.

Iz takih misli me je zdramil ropot stolov, ki so ga povzročili vstajajoči tovariši.

Nevihta je med tem časom že pojenjala, le droben dež je še padal, kot zadnji blagoslov, se mi je zdelo. Izpod raztrganih oblakov je spodsijalo sonce in prikazala se je mavrica, kot znamenje, da je strašne nevihte konec. Vstali smo izzad miz in se odpravili naprej.

Dogodki, ki so se zvrstili tega dne, so nas neznansko utrudili. Slovo od doma, slovo od žene na železniški postaji, vožnja z vlakom, sprejem in razporeditev v enoto, brezglavo tavanje po ulicah velikega mesta, vse to nam je pobralo še zadnje moči.

Ko smo na komandi vprašali, kam gremo lahko k počitku, so nam dejali, da je za nas pripravljen prostor v Lučniku in da lahko gremo tja dol na počitek.

Toda če bi vedel, kaj se bo tam zgodilo, nikoli ne bi šel tja.

Ko smo prišli v Lučnik, nas je ustavil mlad podporočnik. Poznal sem ga, saj je bil do sedaj moj komandant. Vprašal nas je, kateri stotniji smo dodeljeni. Povedali smo mu, da so nas dodelili k prvi. »Ravno prav,« je dejal, »da so vas dodelili k moji, zelo ste mi dobrodošli, saj rabim tri v redu možakarje, ki bodo stražili in sprejemali vpoklicane, saj bodo verjetno prihajali še vso noč.«

Nekaj časa smo se izgovarjali, da smo utrujeni, da je za nami dolga in naporna pot, toda nič ni pomagalo. Usoda je doletela prav mene in moja dva sovaščana. V mislih sem se jezil in skorajda preklinjal, a spremeniti se ni dalo ničesar.

Stisnila se je tema. Stali smo tam pri velikih vratih pred vhodom. Še vedno so prihajali vpoklicani sotovariši. Nekateri so prihajali bučno in s pesmijo, videlo se je, da niso sami, drugi tiho in žalostno. Ti so bili v manjšini. Verjetno so, tako kot jaz, razmišljali o ženi in otrocih, ki so jih morali zapustiti. Dokler so prihajali trumoma, so bile moje misli usmerjene k delu in tolmačenju, kam naj gredo, da morajo dati mir, ker nekateri že spijo. Pozneje pa so prihajali le posamično ali po dva skupaj. Naposled, bilo je že pozno, ni prišel nihče več.

Stal sem na dolgem hodniku, utrujen do onemoglosti, po glavi pa so mi ponovno pričele rojiti misli. Prijelo me je neznansko domotožje. Spomnil sem se na ljubljeno ženko, na sinčka Alčeta in Franceljna. Mislil sem si, da tudi ona mogoče ne spi, da ima enake misli kakor jaz. Ljudje, ki se imajo tako zelo radi, velikokrat razmišljajo enako ob istem času. Če se ne bi imela tako rada, bi bil lažje prenašal, tako pa sem bil vsak trenutek v mislih doma, pri moji družini.

Iz razmišljanja me je zdramil moj sotovariš, kateri me bo zamenjal na straži. Bilo je ob dveh po polnoči.

Šel sem v prostor, kjer so spali. Bil je velik in postlan s slamo. Slišalo se je smrčanje, tu pa tam kakšen stok, kot da je komu hudo.

Ulegel sem se na slamo poleg mojega sovaščana. Mislil sem, da bom takoj zaspal, toda od neznanske utrujenosti sem še dolgo strmel v zrak. Misli, ki so mi rojile po glavi, so pričele bledeti in zaspal sem.

Spanec ni bil trden. Sanjalo se mi je, da sem doma pri moji ljubljeni družini, da mi je hodil po kolenih moj starejši sinček, mlajši pa je brbljal v kačeti. K meni je prisedla še žena in bil sem neznansko srečen. Stisnil sem jo k sebi, toda nekaj praznega je bilo vmes. Sreča je počasi splahnela in prebudil sem se. Sanje niso bile resnica, bile so le sanje.

Ko sem ponovno zaspal, sem sanjal druge sanje. Hodil sem po tujih, meni nič znanih krajih, slišal tuje jezike govoriti, ki jih še nikoli do sedaj nisem slišal.

Končno sem se, po dolgih in na trenutke mučnih sanjah, prebudil. Pogledal sem malo naokoli in se v tistem trenutku še nisem zavedal, kje sem. Še nekaj časa sem zijal v strop. Bil je umazano rumene barve. Takega stropa pri nas doma ni. Prešinilo me je in resnica je z vso težo udarila. Ovedel sem se, kje sem in v kakšnem položaju se nahajam, da nisem več sam svoj gospodar in da drugi, z vso surovo silo, ukazujejo nad menoj. To so dokazali sinoči, ko so nas, vse utrujene, razporedili na dolžnosti.

Vzeli so mi svobodo, ki sem jo neizmerno ljubil. Odtrgali so me od ljubeče žene in otrok, kateri so bili vse moje upanje.

Tako sem razmišljal tisto jutro, ko sem se prebudil v Lučniku.

Sotovariš, ki je bil na dolžnosti pred menoj, je potihoma vstopil, me prijel za ramo in rekel: »Franc, sedaj si ti na vrsti.«

Vstal sem in se podal na velik temačen hodnik. Skozi okna je že silila medla jutranja svetloba. Korakal sem sem in tja in si zaželel, da bi mi kdo prinesel vsaj malo kave. In kot po čudežu je prištorkljal po hodniku možakar, v roki je držal posodo, iz katere se je kadilo. Bila je kava. Ja, bila je kava, toda kakšna. Z gotovostjo bi lahko trdil, da v njej ni bilo niti zrna. Bila je le topla obarvana voda.

Zdaniilo se je in v vojašnico so pričeli hoditi častniki. Stal sem na vratih in vsakega od njih strumno pozdravil. Tako so me naučili takrat, ko sem služil redne vojake.

Vedno bolj je postajalo živahno. V večjih gručah, pa tudi v parih in posamezno, so prihajali miličniki ter ostali zapozneli vojaki. Zbirali so se na velikem dvorišču, ki je bilo podobno bolj parku ali vrtu. Na njem so namreč rasli poleg kostanjev tudi lipe, ciprese in še nekatera manjša drevesa, ki jim nisem vedel imena.

Dvorišče je bilo iz trenutka v trenutek bolj polno. Iz sob so prišli še tisti, ki so prispeli včeraj. Ko se je vrvenje malo umirilo, se je pričelo razvrščanje, kateri enoti je kdo dodeljen.

Razvrščanje je trajalo ves dopoldan. Ljudje so postajali nestrpni in nekateri, ki so že vedeli, kam so dodeljeni, bi radi šli ven. Ozirali so se proti izhodu, kjer sem stražil, in najpogumnejši so se pričeli približevati.

Naročeno sem imel, naj nobenega ne spustim ven. To sem jim tudi na ves glas povedal. Toda oni, kot da ne slišijo, so pritiskali na vrata, me skoraj pohodili, in če se ne bi hitro umaknil, bi se to tudi zgodilo. Videl sem še, kako so se razkropili na vse strani. Nekateri so se ustavili v gostilni, ki je bila nasproti vojašnice, drugi so šli na cesto, kjer so jih čakale žene in dekleta. Radi bi se še kaj pogovorili, preden se začne zares.

Tudi moja bi prišla, sem si mislil, samo da bi bil bolj blizu. Toda na žalost je bilo predaleč. Moje želje in upanje so bili zaman.

Tako so potekale popoldanske ure. Videl sem, kako od vsepovsod prihajajo vozovi, polni vojaških oblek, municije, sanitetnega materiala ter druge robe. Potrebovali so ljudi, kateri naj bi to robo razkladali. In kot zakleto smo prišli v poštev tisti, ki smo bili v službi. Ostali so se, kot sem dejal, razkropili po mestu.

Ne vem natančno, koliko je bila ura, vsekakor prepozna, ko so nas končno poklicali, naj gremo jest. Točno se ne spominjam, kaj je bilo, mislim pa, da je bil riž, katerega smo pozneje še velikokrat jedli. Pod večer, mislim da natančno po štiriindvajsetih urah, so zamenjali vahto in za tisti dan sem bil prost. Šel sem ven v mesto, da si nakupim papir za pisanje. Ves dan mi je namreč rojilo po glavi, kako moram napisati pismo ženi, da ji povem, kje smo in kaj se z nami dogaja. Vedel sem, da težko pričakuje vesti.

Kupil sem papir in znamko, se usedel za mizo ter pričel s pisanjem. Dolgo sem razmišljal, kaj naj napišem. V glavi sem poprej imel veliko stvari, ki bi jih lahko zapisal. Toda roka, kakor da noče! Preveč je bilo vsega. Končno sem se le odločil in napisal pismo, ki je izgledalo nekako takole:

Ljuba Viktorija !

Predno ti kaj drugega napišem, ti moram povedati, da se nahajamo v Lučniku. Ne vem, koliko časa bomo tukaj, ker vsi pravijo, da ne bomo dolgo, da bomo šli v kratkem proč, a nobeden ne zna povedati, kam in v katero smer. Ko bom izvedel, ti bom pravočasno sporočil, ali s pismom ali po telefonu. Če bo le mogoče, bom ob prvi priliki prosil za 'permeso' in vas prišel pogledat.

Za sedaj bom zaključil to moje slabo pisanje. Ne zameri mi, ker je res tako kratko in suhoparno. Še enkrat te najpristrčnejše pozdravljam in poljubljam, tebe in najina ljubljena sinčka Alčeta in Franceljna. Ostani mi zdrava in vesela. To ti želi tvoj ljubeči mož France. Z Bogom.

Tako sem skončal to moje pisanje, pismo zapečatil, plačal četrtnico vina, ki sem ga med tem časom popil, in odšel ven na cesto. Poiskal sem poštni predal, oddal pismo in odšel proti kasarni, kjer smo bili nameščeni.

Tam sem dobil moje sovaščane, sedeli so okoli mize in nekaj pili. Prisedel sem. Dali so tudi meni kozarec in skupaj smo, ob prigrizku, ki smo ga prinesli še od doma, popili steklenico vina do konca. V družbi čas hitreje mine, še posebno, ko se pogovarjaš o stvareh, ki so ti pri srcu.

Trobenta, ki naznanja uspavanko, je že zdavnaj odigrala svoj 'tra – tra'. Prišel je čas za počitek. Vzdigili smo se od mize in odšli v veliko spalnico, ki je imela eno samo veliko posteljo. V prostoru so bili razprostrti otepi slame. Slama je bila že vsa zmleta, saj so se ves dan valjali po njej.

Poiskali smo si prostor ob zidu, nad katerim je bilo odprto okno, in legli. Po obračanju in stokanju, ki so ga z menoj vred delali moji sotovariši, sem vedel, da nobeden ne spi. Po glavah so nam rojile misli, polne tesnobe in žalosti.

Napori včerajšnjega in današnjega dne pa so naredili svoje. Umirili smo se in zaspali. Zase bi trdil, da sem spal bolj narahlo, kajti v snu sem slišal, kako nekdo močno smrči.

Tudi to noč sem sanjal, da sem doma, pri svoji družini, da pestujem otroke in da poleg mene sedi žena. Mati pa je pri štedilniku kuhala kavo.

Zbudila nas je trobenta. Glas, ki ga je dajala od sebe, je bil živahnejši in bolj poskočen od sinočnjega, imel je določen namen, zahteval je, naj vstanemo. Vstal sem, se malo otresel, saj se je zmleta slama uporno držala obleke.

Medtem so pričeli vstajati tudi drugi, bili so glasni. Govorica je bila bolj podobna kriku. Jaz, ki sem bil navajen samote in tišine, ki so jo nudili obširni gozdovi, v katerih sem delal, sem se prav neprijetno počutil, kakor da bi bil v babilonu se mi je zdelo.

Nato se je malo umirilo. Razkropili smo se na vse strani, vsak k svojemu oddelku.

Pričeli so z razdeljevanjem opreme. Prvi dan nekaj, potem pa vsak dan več. Slednjič se je nabralo kar zajetno breme, katerega je bilo, kljub temu, da smo bili utrjeni od dela, kar težko nositi.

Bližal se je poldan in s tem tudi čas za kosilo. Oglasila se je trobenta, ki je, kakor smo tedaj rekli, klicala k 'ranči'. Razvrstili so nas v kolono po tri ter nas opozorili, naj bomo disciplinirani. Tako smo čakali, da so iz kuhinje prinesli hrano. Hrana je bila v velikih ovalnih kotlih, iz katerih so z zajemalko delili hrano v 'gavete', ki jo je vsak od nas obvezno imel. Še danes se spominjam, da je bila tega dne za kosilo juha in meso.

Videl sem, kako nekateri po zaužitih hrani hitijo v kot dvorišča, tam je bila pipa z vodo. Hitro so oprali 'gavete' in se ponovno postavili v vrsto, da bi dobili še en obrok. Kuharjem, ki so delili hrano in se jim je zazdelo sumljivo, so se zaklinjali, da niso še dobili.

Tako se je zgodilo, da so nekateri dobili dvakrat, drugi nobenkrat, ker je hrane prej zmanjkalo. Tako je bilo tiste dni tam doli v Lučniku, kjer smo pričeli služiti kraljevsko-cesarskemu veličanstvu. Po opoldanskem počitku smo imeli 'a dumato', to je neka vrsta težjih telesnih vaj. Peljali so nas na športno vadblišče in pričeli delati z nami, kot da smo rekruti. Mi pa smo bili drugačnega mnjenja. Nismo bili pripravljeni, da bi se na tak način izživljali nad nami. To smo tudi naglas povedali. Predvsem so bili uporni tisti starejši, ki so imeli za seboj pet ali celo več let vojaške službe. Ni jim šlo v glavo, da bi jih preganjali po igrišču kot kakšno mularijo.

Minil je popoldan, prišla je noč in z njo glas trobente, ki je naznanjal počitek.

Drugega dne je bila nedelja.

Takoj ko smo vstali, smo odšli na dvorišče k telovadbi, ki je bila malo manj naporna od tiste včerajšnje. Sledilo je umivanje, urejevanje prostorov in samega sebe.

Nato smo se zbrali v velikem prostoru. Prišel je duhovnik, ki nam je pridigal, kako moramo biti hrabri, da ravno sedaj, v teh težkih časih, domovina potrebuje junakov. »In ne bojte se dati življenja zanjo,« je skoraj ukazujoče pribil na koncu.

Jaz pa sem si mislil vse drugo. Živim le enkrat na tem svetu, in če bom šel na vojno, se prav sigurno ne bom bojeval s srcem. Ne bom živel in se boril za tako domovino. Živim za mojo ljubljeno družino in zanjo bi dal tudi življenje.

Župnikovo pridiganje mi ni bilo povšeči, a naposled sem si preudaril, da je njegovo pridiganje njegov kramp, s katerim si služi kruh. In nisem mu zameril.

Ko je bila maša končana, sem v predelu, blizu pisarne, opazil živahno gibanje. Šel sem tja in ugotovil, da delijo 'permeso', dovolilnice za izhod, in da se lahko gre domov do prihodnjega jutra, so nam dejali.

Tudi jaz in moji sovaščani smo vprašali za dovolilnico. Dali so nam jo, vendar smo morali počakati, da pride komandant od kompanije in da nam ta dokument podpiše.

Proti poldnevu je že šlo, ko je prišel naš kapetan. Brez pripomb nam je podpisal dovolilnice in hitro, kar so nesle noge, smo jo ubrali proti Gorici.

Na poti proti mestu sem srečeval ljudi in zdelo se mi je, da se vsem nekam mudi. Verjetno je bil to le občutek. Mudilo se je meni.

Ko sem prišel v mesto, sem se ustavil pri prvemu mehaniku in ga vprašal, če ima še kakšno kolo na razpolago. »Žal mi je,« je dejal, »vsa kolesa sem že posodil, prišel si prepozno.«

'Kaj naj storim,' sem mrzlično razmišljal. 'Če grem z vlakom, bom naslednjega dne prepozen, saj vlak pripelje v Gorico že po izteku veljavnosti dovolilnice.'

Končno mi je, kot strela z jasnega, prišla v glavo misel, da imam nedaleč od Gorice, v Solkanu, strica, ki je že nekaj let živel tam. On gotovo ima kolo in če ga ima, mi ga bo posodil, sem si dejal. Z naglimi koraki, skoraj tekel sem po grobo tlakovani cesti proti Solkanu.

Bilo je vroče in znoj je curkoma lil z mene. Pri vsaki špini, ki je stala ob cesti, sem se ustavil in pil osvežujočo tekočino.

Končno sem le prišel k hiši, kjer je stanoval stric. Na srečo so bili doma. »O, France, kaj te je prineslo?« je vprašal stric. Povedal sem mu, da sem bil vpoklican, da so nam dali 'permeso' in da bi rad šel domov, pa nimam kolesa. Stric se je posmejal in mi rekel: »Ne skrbi, kmalu ga boš imel.« Šel je v lopo, pripeljal kolo in mi ga izročil. »Pazi se, da se kod ne prevržeš,« mi je še utegnil dejati in že sem z vso naglico drvel proti Prevalu.

Nekje na sredi poti do Prevala sem dohitel tiste sovaščane, ki so imeli srečo in dobili kolo. Skupaj smo odpeljali po prašni cesti.

Sonce je neusmiljeno pripekalo, tako da še redka drevesa, ki so stala ob njej, niso nudila zavetja.

Pehali smo in sopihali po razgreti cesti, znoj, pomešan s prahom, se je lepil na kožo, toda želja biti še enkrat doma, je premagala vse napore.

Mukoma smo prišli na Prevalo. Od severa je zapihljala rahla sapica in pot, ki je bila do sedaj strma, se je nekoliko zravnila. »Malo se bomo spočili, preden gremo naprej,« smo se dogovorili.

Želja biti čim prej doma nas je kmalu vzdignila. Odpeljali smo se naprej proti Ravnici, se tu za kratko ustavili, popili kozarec mrzlega piva in se odpeljali proti Trnovemu. Seveda, težavno je bilo, a ko se gre proti domu, ti neka nevidna sila daje moč, da vse to premagaš.

Ko smo prišli na Trnovo, smo se ponovno ustavili, nekaj pojedli in popili kozarec vina.

Tako okrepečani smo zajahali kolesa in se odpeljali. Cesta se je vijugala po skalnatem pobočju gor proti Krnici. To je bil zadnji naporni del poti.

Prišli smo v velik strnjen gozd. Na levi in desni strani so rasle velike smreke, pa tudi kakšna bukev in javor sta bila vmes. Pot po gozdu je bila prijazna, hladna senca, ki so jo nudila drevesa, nam je dala novih moči.

Peljali smo se skozi Smrečje. Cesta, ki je bila do konca ravnice ravna, se je ponovno dvignila. Toda ta strmina je bila kratka. To sem vedel, saj sem to pot prehodil nešteto krat.

Pripeljali smo se na širšo, lepšo cesto. Ta cesta gre z Lokvi čez Malo Lazno in naprej do Predmeje. Tu, v tem kraju, je bilo znano počivališče in vsakokrat, ko sem šel ondod mimo, sem se ustavil in počival.

Danes pa ni bilo tako. Zapeljali smo naprej, kakor da se vsem neznansko mudi. No, saj se je mudilo, bližali smo se domu.

Spustili smo se po strmi cesti navzdol. Kolesa so tekla, rekel bi, kakor so sama hotela, tako da nam je na nekaterih mestih kar sapo jemalo. Meni se je še posebej mudilo, kot da bi vedel, da bom, še preden pridem domov, zagledal svojega sinčka.

Prišli smo do gozdarske hiše na Predmeji, tu naj bi se naše poti ločile. Jaz sem jih že pozdravil in hotel odpeljati proti domu, ko se je nekdo nenadoma spomnil, da gremo še v Grapo.

V Grapi je bila tiste čase gostilna in ljudje so se radi zbirali v njej.

Nisem vedel, kaj se mi je takrat sukalo v glavi, a odšel sem z njimi. Tam, v gostinski sobi, pa tudi od zunaj, je bilo zbranih kar precej ljudi. Družba, ki je sedela pri mizi od zunaj, je bila vesela, kazalo je, da so že precej popili. Prepevali so na vso moč, tako da se je včasih slišalo, kot da bi zavijalo krdelo volkov.

Nisem se še dobro razgledal, že je pritekel k meni moj drugorojeni sinček, vrgel se mi je okrog vratu in od veselja kričal: »Tata, tata, tata!« Kaj je mati takrat iskala tam, ne vem, morda je kdo od naših po telefonu sporočil, da prihajamo, pa nam tega ni povedal. Jaz sem bil neznansko srečen. Vzel sem ga v naročje in prisedel. Od vsepovsod so nas pozdravljali, nam ponujali polne kozarce, tako da bi se kmalu utopili v vinu. Jaz sam nisem veliko pil. Stiskal sem sinčka v naročju in ga božal po laseh. Misli so mi odplavale k moji ljubljeni ženki in mojemu najmlajšemu

Pripis sina Romana:

Tu se je pisana zgodba mojega očeta končala. V starem preperlem zvezku, na koncu, kakor na začetku, manjka nekaj strani.

Iz davnih spominov, ki te prevevajo ob trenutkih, ko prebiraš zgodbo iz očetovega življenja in pripovedovanja mame, sem izluščil, kako je oče prišel domov, kako smo bili za trenutek srečni in nato spet žalostni, ko je ponovno odšel.

Oče se je za kratko vrnil domov še enkrat.

Drugi vpoklic, nekaj mesecev pozneje, je bil

Na fotografiji: Bojna ladja, s katero je Franc Žonta odplul v Črno Goro
Foto: Arhiv Romana Žonte

dokončen. Z veliko ladjo so ga odpeljali v Črno Goro, kjer je bil do tistega trenutka, ko je hudo zbolel. Prepeljali so ga v mesto Rimini, kjer je okrevalel.

Bližal se je mesec september leta 1943 in z njim razpad Italije.

Oče se je podal na tvegano in nevarno pot proti domu. Imel je srečo ali nesrečo. Vrnil se je. Toda to je že druga, še bolj žalostna zgodba ...

Očetove spomine prepisal sin Francelj.

Dodatek k dnevniku Franca Žonta:

Pričevanje Viktorije Černigoj, por. Žonta²

Franc Černigoj

Vika Gidljeva z Dola (Predmeje) je vzela za moža Frencéta Vrhlučnuškiga, ki je bil ubit Pri Miheli na Logu, na Kovku, 15. junija 1944. leta. Tako mi je pravila ...

... Že zmladga sva bila s Frencétam Vrhlučnuškim dosti vkop. Smo pasli in táko. Sva govorila dolgo in se petintridesetega poročila.

Sem šla živet na njegov dom, na Vrhlučnu. Prvi otrok, Adolf, nama je umrl; potle sva imela Alfonza in Rómana.

Maja štiridesetega je šel mož v italijansko vojsko in bil noter do razpada Italije. Razpad ga je dotekel v Črni Gori. Z ladjo, z Rdečim križem, se je vračal. Je bil nekaj bolan in so ga dali v bolnico, v Ferrari; tam so ga zajeli Nemci.

Od Nemcev so ga spravili domov po partizanski liniji, s kurirji, od enga do družga ... Ponoči je prišel domov, drugi dan je že šel v partizane, v Kosovelovo brigado. Je bil bolehen in so ga dali k vezi. Nazadnje je bil pri telefonu, v Krnici.

Isti dan so jih pobili – njega Pri Miheli na Logu, njegove tovariše pa v Krnici ...

Na Colu so pobirali telefonski drat in so mogli tečt, ker so prišli Nemci. En fant je z volom peljal tisti drat proti Kovku. Frénce da gre s kolesom pogledat, kod hodi. Do Hotele sem šla z njim. Ko se je odpeljal proti Bregu, me je prijelo – pa če bi ga poklicala nazaj! Ma je bil že daleč ...

Zadnje besede, ki mi jih je rekel, so bile: »Vika, neč na skrbi, če me na bo vėdle damó.«

Še prej ko sem prišla nazaj na Vrhlučnu, je na Otlíci že začelo pokat. In drugi dan so prišli povedat ...

... Pri Miheli na Logi je bila kurirska javka. On je prišel glih do hiše, da bo poslal kurirja naprej, gledat, kaj je s tistim fantom, ki je peljal telefonski drat s Cola. Je prišel pred hišo in sedel na ranto; so prišli še trije partizani in gospodar – in so sedéli na ograji.

Tistibuot pridejo odzad Nemci. Megla je bila in jih niso videli. Ko je začelo pokat, je skočil proti hiši, proti oknu, in tam so ga s strojnico preželi ... Je bil mrtev, prej ko so zažgali. Domača hči je pritekla dol iz sobe in je videla, da je še zdahnil. Ubili so še gospodarja, sina domačega, enega iz Križa in enega iz Konomlje. Ženske so pustili.

Vse skupaj, hišo in ljudi, so zažgali. Ne ve se, ali so druge žive vrgli v ogenj ali so jih prej ubili. Naš je bil že prej mrtev ...

Gospodar je ostal cel, ni zgorel, zato so ga nesli pokopat v Šturje. Frencéta, domačega sina in še dva so pokopali v isti grob, na otlíškem žegnu. Še danes so vsi skupaj ...

Še to ti moram povedat, kako so moji otroci občutili izgubo očeta.

² Primerjaj: F. Černigoj, Znamenje na Gori, Ajdovščina 1999, od str. 165 do 169!

V tisti ofenzivi, ko je na Dolu gorelo štiriinštirideset hiš, sem bila na Vrhljukn. To je bilo štiriinštiridesetega leta, bolj poleti.

Osemindvajset nas je bilo na Vrhljukn. Manj smo se bali, če nas je bilo več vkop.

Je začelo pokat, otroci so bili v sobi in gledali skozi okno. So Nemci spustili rafal proti hiši, se še danes pozna, kam so kjugle priletele. Še tolár je zadelo. Pritekli so za enim partizanom, ki je bežal pred njimi. Mi tega nismo vedeli. So mislili, da se je partizan skril v hišo in so vdrli noter. So mi pritisnili brzostrelko na prsi. Sta pritekla Roman in Alfonz in se me primla. Vse so nas segnali na ravnico pred hišo in proti nam postavili strojnice, tiste na nogah. Smo bili Vrhljuknški, Gidljevi, Jozljevi, Roza Česnkava in ne vem še kateri ... Osemindvajset vseh. So nas ondi en čas sukali in nam po nemško pridigali. Toliko smo razumeli, da nas mislijo ustrelit. Stisnila sem k sebi Alfonza in Romana, z vsako roko enega, in jih tiščala k sebi.

Potle so prišli še drugi Nemci in en oficir je ukazal tem, da ne smejo streljat. So nas spravili v hišo. Je pokalo okoli in okoli. Smo legli po tleh, da nas ne bi kaj zadelo. Tistibuot se mi je naš Alfonz najbolj zasmilil. Rekel mi je: »Mama, mar nas bi vse pobili ... Zdaj bi bili vsi vkop pri tatu in ne bi več trpeli.« Teh besed ne bom nikoli pozabila...

Róman ni toliko občutil, je bil še bolj mičkan ...

priznanja društva gora

PRIZNANJA DRUŠTVA GORA

Emil Velikonja

Ob praznovanju 10. obletnice ustanovitve Društva Gora v letu 2006, je društvo prvič v zgodovini svojega delovanja podelilo Plakete društva nekaterim sponzorjem in sodelavcem. Priznanja so nagrada za delo posameznikov, pomoč sponzorjev, donatorjev in simpatizerjev Društva. So tudi simbolična zahvala za prispevek pri razvoju Društva in njegovih sekcij, posamezniku pa lahko pomenijo tudi dodatno vzpodbudo za še aktivnejše delo v Društvu.

V letu 2006 so bile podeljene samo plakete, in to iz edinega razloga, ker ostala priznanja še niso bila izdelana. Eden od vzrokov pa je tudi ta, da so bila v ta namen vedno načrtovana premajhna finančna sredstva. V prvi polovici leta 2006 smo le uspeli izdelati plakete, danes pa imamo izdelane tudi znake Društva (zlat, srebrn in bronast) in pisne pohvale. Plakete in znake nam je izdelalo Graverstvo Benedičič iz Kranja, listine pa nam je izdelala Grafika Kržič, ki tiska tudi naš časopis.

Poslovnik Društva Gora (sprejet leta 2002) določa vrste priznanj ter postopek podeljevanja priznanj v Društvu Gora.

V Društvu Gora se članom društva, državnim organom, organom lokalnih skupnosti, društvom, podjetjem, nosilcem javnih pooblastil in posameznikom (v nadaljevanju 'zunanjim subjektom') podeljujejo naslednja priznanja:

- 1 - pisna pohvala
- 2 - znak Društva GORA
- 3 - plaketa.

1. Pisna pohvala

Pisna pohvala se članom Društva podeljuje za zasluge pri vidnejših dosežkih pri delu Društva in pri delu v splošnem interesu Gore. Pisna pohvala se lahko podeli večkrat.

Pisna pohvala je listina z znakom Društva GORA. V zgornjem delu je navedeno: »DRUŠTVO GORA podeljuje POHVALO«. V spodnjem delu sta navedena dobitnik pohvale in razlog, zaradi katerega se pisna pohvala podeljuje. V levem spodnjem kotu sta številka in datum izdaje, v desnem spodnjem kotu pa je lastnoročni podpis predsednika Društva Gora.

2. Znak Društva Gora

Znak Društva GORA je bronast, srebrn ali zlat. Članom društva ali zunanjim subjektom se lahko dodeli:

- bronasti znak za pomembne uspehe pri opravljanju nalog iz programov Društva in za prispevke k razvoju Društva in Gore;
- srebrni znak za izjemne uspehe, dosežene na posameznih področjih dela Društva in Gore, ter za posebne zasluge pri razvoju in napredku Društva;
- zlati znak za izjemne zasluge pri razvoju Društva in Gore in prispevke h krepitvi ugleda Društva in prepoznavnosti Gore;

Posamezen znak se lahko posameznemu dobitniku podeli le enkrat.

Znak Društva GORA je reliefno izdelan znak v velikosti premera 30 mm. Na obodu znaka je napis »Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine«, na sredini je logotip Društva, pod njim pa napis »Predmeja«. Na hrbtni strani je napis »Priznanje Društva GORA« in vtisnjena številka priznanja.

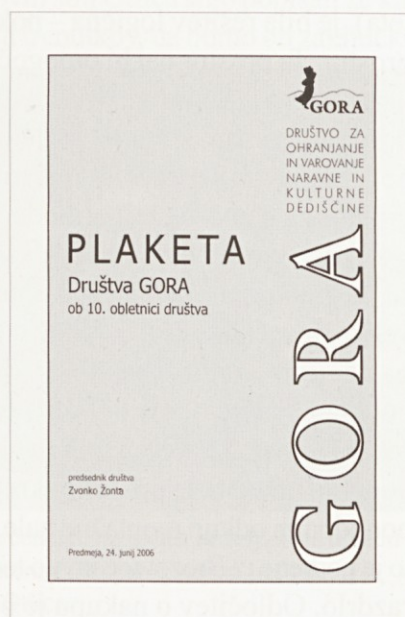
Znak Društva GORA je obešen na traku, ki je enake barve kot znak, ter je zložen v obliki enakostraničnega trikotnika, s stranicami, ki merijo 35 mm. Na trak je pritrjena zaponka, ki je namenjena pritrditvi znaka na oblačilo. Znak se nosi na levi strani prsi. Znak Društva Gora se podeli skupaj s posebno listino, ki je v zasnovi enaka pisni pohvali Društva.

3. Plaketa

Plaketa se članom Društva ali zunanjim subjektom dodeli za dolgoletno in izjemno strokovno delo, pomembne organizacijske izboljšave pri delu in za prispevke h krepitvi ugleda Društva in Gore. Plaketa se lahko posameznemu dobitniku podeli le enkrat. Plaketa je pozlačen reliefno izdelan znak v premeru 60 mm. Na obodu znaka je napis »Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine«, na sredini je logotip Društva, pod njim pa napis »Predmeja«.

Sestavni del plakete je pozlačena ploščica v velikosti 70 mm x 30 mm, na katero so vtisnjeni: ime in priimek prejemnika ali naziv subjekta, ki prejme plaketo, ter leto podelitve.

Plaketa se podeli skupaj s posebno listino in zlato značko, ki je v zasnovi enaka plaketi. Vsako leto se lahko podeli največ po ena vrsta priznanja, vendar skupno največ tri.

Kako v letu 2007?

Priznanja in nagrade se praviloma podeljujejo enkrat letno, na društveni večer, tako bo tudi v letu 2007. Na podlagi Poslovnika Društva bo upravni odbor v začetku leta 2007 objavil Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj. Tak je bil sprejet sklep na eni od sej upravnega odbora v zadnji sestavi. V upravnem odboru prevladuje mnenje, da bi komisijo v letu 2007 sestavljali vsi dosednji predsedniki Društva. Pisne predloge za dodelitev priznanj in nagrad lahko podajo vodje posameznih sekcij, predsednik ali podpredsednik Društva in upravni odbor Društva. Predlagatelji so lahko tudi vsi člani društva.

Predlogi bodo morali biti natančno obrazloženi, z natančno opredeljenimi okoliščinami, ki utemeljujejo podelitev posameznega priznanja.

Predloge za podelitev priznanj bo obravnavala komisija, ki jo bo imenoval upravni odbor Društva. Komisija po obravnavi predlogov izdela prednostni vrstni red in ga predloži v odločitev upravnemu odboru Društva. Upravni odbor Društva bo predlog komisije obravnaval in sprejel sklep o podelitvi priznanj.

O podeljenih priznanjih se v Društvu vodi natančna evidenca.

športni park tiha dolina

ŠPORTNI PARK V TIHI DOLINI DOBIVA NOVO PODOBO

Roman Bratina, član gradbenega odbora

Že pred odprtjem Športnega parka Tiha dolina smo člani Društva GORA začeli snovati načrte za naprej. Ker sta travnato nogometno in asfaltno košarkarsko igrišče dejansko uporabni samo v poletnih mesecih, oziroma ob ugodnih vremenskih pogojih (slabo vreme in zima na Gori lahko trajata tudi pol leta), je bila rešitev logična – pokrit prostor. Ta prostor naj bi omogočal, da se športne, kulturne, družabne in druge aktivnosti odvijajo vse leto in ne le v poletnih mesecih. Načrti za gradnjo se nam v bližnji prihodnosti niso zdeli uresničljivi. Zavedali smo se, da gradnja takega objekta zahteva velika finančna sredstva. Kljub temu pa ideje o ureditvi večje pokrite površine nismo opustili. Iskali smo možne rešitve. Še preden smo zamisel dodobra preučili, je prišla konkretna ponudba za odkup montažne hale, ki jo je podjetje iz Brezovice ravno tedaj razdrlo. Odločitev o nakupu je bilo

Na fotografiji: Tudi letos je bilo na Rupi delovno
Foto: Roman Bratina

treba sprejeti tako rekoč čez noč, kupci za nakup hale so namreč čakali v vrsti. Ponudbo je preučil upravni odbor in 30. julija 2005 sprejel sklep o nakupu. Takoj za tem je bila hala pripeljana v skladišče v Ajdovščino. Imenovan je bil gradbeni odbor, v sestavi Roman Bratina, Rajko Velikonja in Uroš Velikonja, ki je bil zadolžen za čimprejšnji začetek gradnje. Takoj se je pričelo z aktivnostmi za pridobitev lokacijske informacije, zbiranjem finančnih sredstev in zbiranjem ponudb za izvajalca zemeljskih del. Pri zagotovitvi finančnih sredstev so nam v veliki meri pomagali naši zvesti sponzorji. Po izbiri najugodnejšega izvajalca smo letos avgusta pričeli z deli. Do sredine novembra so bila opravljena naslednja dela: izkop z odzivom v deponijo, mletje kamnitega materiala, izdelava platoja, betoniranje podloženega betona in pasovnih temeljev ter zasip med temelji. Če bo vreme dopuščalo, bomo letos položili še asfalt, ki bo služil kot tlak v športni hali. Tako bomo spomladi le še postavili halo in dokončali zunanjo ureditev. Objekt bo velik 8,20 m x 17,70 m, visok pa bo 8,60 m. Nosilno konstrukcijo sestavljajo pocinkani jekleni profili, ki so med seboj povezani z vijaki. Jeklena konstrukcija bo prekrita z membrano, ki jo odlikuje visoka trdnost. Hala bo ogrevana z vpihovanjem toplega zraka, ki ga je možno ogrevati s plinom ali s kurilnim oljem.

Če bodo dela potekala po zastavljenem planu, bomo novo športno halo predali namenu junija 2007.

osnovna šola otlica

OSNOVNA ŠOLA OTLICA V ŠOLSKEM LETU 2005/2006

Ana Kalin

Na naša vrata je potrkala zima, novo leto je pred vrati. Predpraznično vzdušje je polno pričakovanj, načrtov in obljub za leto, ki prihaja. Hkrati pa je prednovoletni čas tudi priložnost, da se zazremo vase ter razmišljamo o doživetjih v iztekajočem se letu. Pretekle izkušnje nas bogatijo, da stopamo naprej, bolj močni in pogumni, ter začnemo pisati novo zgodbo.

Novo šolsko leto je že v polnem zamahu. Učenci in učitelji na Osnovni šoli Otlica smo popisali že kar nekaj strani v knjigi novega šolskega leta. Želimo si uspehov in lepih trenutkov, da bomo ob zaključku šolskega leta lahko zadovoljni in nasmejani zaprli šolska vrata. Kot smo storili ob zaključku lanskega šolskega leta ...

Čeprav smo ena najmanjših šol v Sloveniji, se lahko pohvalimo z dolgim seznamom dosežkov naših učencev. Čisto na začetku pa podatek, da so preteklo šolsko leto uspešno zaključili prav vsi učenci.

Dogajanje na šoli je bilo zelo pestro. V okviru naravoslovnih in tehniških dni so se izvajali različni ogledi, igre, delavnice, ustvarjanja, predavanja, ki so bili vezani na učne snovi, bližajoče se praznike in običaje ... Nekateri so bili izvedeni v šoli in njeni okolici, drugi v šoli v naravi. Športni dnevi so bili v

Na fotografiji: Učenci 5. razreda z učiteljico na ogledu oglarjenja po starem v Čibejski gmajni / junij 2006
Foto: Arhiv OŠ Otlica

znamenju pohodov in kolesarjenja v bližnji okolici, pozimi pa smučarsko in sankasško obarvani. Posebno doživetje sta bili šolski ekskurziji, s katerih so se učenci vračali polni vtisov ter bolj in na drugačen način povezani med seboj. Učenci razredne stopnje so se septembra podali na Goriško. Ogledali so si železniško postajo v Novi Gorici, Kostanjevico in Mirenski grad. Učenci predmetne stopnje pa so se odpravili na potepanje po Dolenjski.

Učenci 7. in 8. razreda so se v začetku maja udeležili šole v naravi v Radencih. Občudovali in občutili so življenje v neokrnjeni naravi, hkrati pa so se preizkušali tudi v športih in dejavnostih, ki so z naravo tesno povezani. Tudi kulturni dnevi so bili zelo pestri. Učenci so ustvarjali v likovnih delavnicah, pripravili in izvedli novoletno, zaključno prireditev ter program v okviru kulturnega praznika.

Na šoli smo gostili dva zelo zanimiva obiska. Že v začetku oktobra nas je obiskal Joseph Rakotorahalaky, glasbenik z Madagaskarja, ki nam je na prisrčen način približal afriško glasbo in kulturo. V hladnem aprilskem dnevu pa sta nam dogajanje na šoli popestrili pesnica Neža Maurer in klovnesa Neža Maurer Škoflič. Pesnica nam je približala svojo poezijo, klovnesa pa nas je s svojo predstavo prijetno zabavala in nasmejala.

Poleg omenjenih dejavnosti so se na šoli izvajale tudi različne interesne dejavnosti, ki so jih vodili učitelji naše šole. Učenci so se odzivali na številne natečaje in se udeleževali različnih tekmovanj, kjer so prenekateri poželi zavidljive rezultate.

Učenci so bili, kot že vrsto let zapored, zelo uspešni na likovnem področju, saj so prejeli številne nagrade in priznanja. Sodelovali so na dveh mednarodnih natečajih: The Small Montmartre of Bitola 2006 ter Kdo sem jaz – likovni svet v Celju. Na mednarodnem likovnem natečaju The Small Montmartre of Bitola 2006 v Makedoniji je Osnovna šola Otlica prejela nagrado zlati čopič za kolekcijo likovnih del, Gloria Vidmar pa je prejela zlato paleto za najboljšo samostojno likovno delo. Na 11. mednarodnem likovnem natečaju na temo Kdo sem jaz Galerije likovnih del mladih Celje, kjer je sodelovalo 41 držav, je Andrej Krapež prejel posebno nagrado za posamezno likovno delo - unikatno priznanje. Na državnem likovnem natečaju Mali malarji 2006 je Janez Velikonja prejel drugo nagrado (prva ni bila podeljena). Na državnem likovnem natečaju Novoletna voščilnica v Mariboru je bil Luka Vidmar med desetimi enakovredno nagrajenimi učenci. Na likovnem natečaju Peace without borders je Romeo Benčina prejel priznanje na državnem nivoju. Vrstili so se uspehi tudi na drugih državnih in regionalnih natečajih. Naši učenci so se udeležili Ex-tempora v Vipavi in Piranu ter kiparske delavnice na OŠ Col. V okviru likovnih dejavnosti so učenci izdelali voščilnice za novo leto ter pripravili razstavo ob zaključku šolskega leta.

Na fotografiji: Učenci 7. in 8. razreda z učiteljico v šoli v naravi v Radencih / maj 2006

Foto: Arhiv OŠ Otlica

Na fotografiji: Obisk Josepha na šoli / oktober 2005

Foto: Arhiv OŠ Otlica

Učenci zgodovinskega krožka so raziskovali, kako so praznovali ter kakšne igre in izštevance so poznali na Gori v preteklosti. Zbrali so veliko informacij na omenjeni temi, tako da sta nastali kar dve raziskovalni nalogi. Obe sta bili nagrajeni, prva z zlatim, druga pa s srebrnim priznanjem na 37. državnem srečanju mladih zgodovinarjev.

Posamezni učenci so bili uspešni tudi na literarnih natečajih. Prispevki učencev z državnega literarnega natečaja Haiku so bili objavljeni v zborniku Zemlja, zemlja, prispevki učencev z državnega literarnega natečaja Bil sem detektiv pa v knjigi z omenjenega natečaja.

Na šoli je v lanskem šolskem letu izredno zaživel dramski krožek. Delo v tem krožku je bilo zelo pestro in bogato. Nastopi učencev so se kar vrstili. Že takoj na začetku šolskega leta so se predstavili na prireditvi Librisovi večeri v Loparju (Istra), kjer so skupaj z drugimi kulturnimi ustvarjalci z Gore predstavili svojo planoto nad Vipavsko dolino. Še v istem tednu so s svojim nastopom popestrili srečanje kmetic severne Primorske, ki se je odvijalo na Predmeji. V začetku oktobra je bil, kot že nekajkrat do sedaj, na vrsti literarni večer, kjer je ponovno oživela beseda učitelja Edmunda Čibeja. K predstavitvi njegovih Zbranih spisov so na zelo zanimiv in izviren način prispevali tudi učenci dramskega krožka. Literarni večer je bil zelo odmeven, zato so Čibejevo delo učenci predstavili tudi v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini ter v oddaji TV Primorka Zelena bratovščina. Zadnji praznični mesec v lanskem letu je zaznamovalo največ nastopov: na prireditvi za krvodajalce v Ajdovščini, na prireditvi kmečkih žena na Predmeji ter na prireditvah ob zaključku koledarskega leta za »cicibančke« in njihove starše ter učence in učitelje naše šole. V novo leto so učenci dramskega krožka zakorakali zelo aktivno, saj so se že v januarju predstavili na prireditvi občnega zbora jamarskega društva Slovenije v Ajdovščini. V marcu so bili nastopi učencev posvečeni mamam. Aprila so učenci v okviru projekta Spletanja sodelovali na krajevnem prazniku na Predmeji. Toplejši junijski dnevi so vabili v naravo. Pri materi Gorjanki na Predmeji so učenci dramskega krožka udeležencem slovensko-danskega združenja na igriv način prikazali naravne lepote Gore. Na večeru ob kalu je s pomočjo mladih igralcev

Na fotografiji: Romeo Benčina na podelitvi priznanj z likovnega natečaja Peace without borders v Portorožu / marec 2006

Foto: Arhiv OŠ Otlica

Na fotografiji: Erika Bolčina in Sanja Podgornik z mentorico na podelitvi priznanj

za raziskovalno nalogo v Umagu /junij 2006

Foto: Arhiv OŠ Otlica

ponovno oživila pravljica. Na prireditvi ob 10-letnici društva Gora ter v počastitev kulturnega praznika so učenci z nastopom predstavili dosedanje uspešno delo društva. Vabila na nastope z vseh strani so kar deževala, zato mladi dramski ustvarjalci niso počivali niti med počitnicami. Popestrili so, kot že nekajkrat do sedaj, otvoritev razstave Umetniki za Karitas 2006. V vročem poletnem avgustovskem večeru pa so z igrico Most generacij sodelovali na otvoritvi prenovljene dvorane na Otlici. Vsak nastop je bil nekaj posebnega. Vsak je na svoj način orisal pokrajino in življenje na Gori in glas o njej ponesel v svet. Učenci so za svoj trud in prizadevanje prejeli tudi zaslužen priznanje šole.

Učenci naše šole so se dokazovali na tekmovanjih iz znanja matematike, materinščine, fizike, angleškega jezika in sladkorne bolezni. Z uspehi so bili lahko več kot zadovoljni.

V okviru interesnih dejavnosti je bilo poskrbljeno tudi za glasbo. Na šoli je deloval otroški pevski zbor, ki je sodeloval na reviji otroških in mladinskih pevskih zborov Naša pomlad v Vipavi, sicer pa polepšal vsakršno prireditev na šoli.

Poleg šolskih dejavnosti se je na šoli že tretje leto izvajal plesni krožek. V plesnih korakih se je preizkušala manjša skupinica učencev. Njihovo plesnogibalno nadarjenost in veselje do plesa so pokazali ob različnih priložnostih, vsakokrat pa so bili nagajeni z močnim aplavzom in velikim navdušenjem.

Kratek sprehod po dogajanju in največjih uspehih naših učencev nas navdaja s ponosom in zadovoljstvom. Obenem pa smo veseli vsakega še tako majhnega napredka ali uspeha naših učencev, čeprav je v tem prispevku premalo prostora, da bi naštel vse. Prepričana sem, da je prav vsak otrok dosegel nekaj, na kar je lahko ponosen. Naj bo tako tudi v prihodnje. Vsem učencem, učiteljem in staršem želim v novem letu še veliko lepih uspehov, predvsem pa, da bi se znali veseliti ob tistih majhnih, (saj že star pregovor pravi, da iz majhnega zraste veliko).

Na fotografiji: »Pri nas na Gori je pozimi tako...« – mladi igralci na prireditvi krvodajalcev v Ajdovščini / december 2005
Foto: Arhiv OŠ Otlica

Na fotografiji: Nastop otroškega pevskega zbora na reviji otroških in mladinskih pevskih zborov Naša pomlad v Vipavi / april 2006
Foto: Arhiv OŠ Otlica

Na fotografiji: Plesni ritmi plesalcev na zaključni prireditvi / junij 2006
Foto: Arhiv OŠ Otlica

narava

BLEDA OBLOGLAVKA (*Cephalaria leucantha*)

Elvica Velikonja

Tokrat vam bom povedala zgodbo, že tolikokrat napisano, a še vedno nekončano. To je zgodba o rastlini, bleedi obloglavki, ki bi ostala povsem navadna rastlina, če je ne bi splet okoliščin spremenil v skorajda čudežno rožo. Tako pa je postala simbol nečesa lepega, večno iskanega, čeravno nedosegljivega. Takrat se je imenovala še trentarski grintavec.

Začelo se je pred več kot dvesto leti. V Idriji je takrat kot zdravnik služboval Baltazar Hacquet, ki je bil obenem med prvimi, ki so raziskovali rastlinstvo naših krajev. V ta namen je temeljito prečesal deželo Kranjsko, se pogosto podal tudi v Alpe in leta 1782 izdal knjigo „*Kranjske alpske rastline*“. V njej je pisal tudi o novo najdeni rastlini, ki jo je imenoval trentarski grintavec (*Scabiosa trenta*). Kar natančno jo je opisal ter dodal še dobro risbo in podatke o njenem rojstnem kraju. Prav ti pa so naredili nemalo zmede med botaniki, ki so jo kasneje iskali. Usmerili so jih namreč v Alpe, v „*trentarske gore, na strmine zahodne strani Triglava*“.

Na fotografiji: Bleda obloglavka
Foto: Anka Vončina

Skoraj sto let pozneje, leta 1877, je bil trentarski grintavec še vedno iskana roža. Takrat je tržaški botanik M. Tommasini povedal o njej Juliusu Kugyu, ki mu je bila botanika „*najljubeznivejša vseh znanosti*“. In zgodba o čudežni rastlini je dobila nov zagon. Skrivnostno izginula *Scabiosa trenta* je Kugya popeljala na pravljичno pot njenega iskanja. A zaman. Kasneje je zapisal: „*Vse, kar imajo te gore redkih rastlin, so položile k mojim nogam, le iskane ni bilo med njimi.*“

Konec zgodbe pa pritiče avstrijskemu botaniku A. Kernerju. Iskanja izginule rastline se je lotil povsem drugače kot vsi, ki so jo iskali dotlej. Leta 1893 je enostavno pogledal v Hacquejev herbarij in v trentarskem grintavcu prepoznal tedaj že znano bledo obloglavko (*Cephalaria leucantha*), takrat imenovano bleedi grintavec (*Scabiosa leucantha*). Ta raste na kraških gmajnah in na prisojnim skalovju ob Jadranskem morju. Zelo verjetno pa je koncem 18. stoletja rasla tudi v Trenti, kjer jo je najbrž nabral tudi Hacquet.

In Kugy? Šele v letu 1915 je izvedel, da je skrivnost razkrita. *Scabiosa trenta* pa mu je kljub temu bila in za vedno ostala simbol nečesa lepega, večno iskanega, a nedosegljivega: »... *Svetla, ljuba čudežna roža mojega srca, Scabiosa trenta, ki je mojemu gorniškemu življenju toliko let pomenila spodbudo in mu dajala vsebino...*«

Je to res konec zgodbe o trentarskem grintavcu? Morda. Nadaljuje pa se zgodba o bleedi obloglavki. In nadaljuje se pri nas.

Napisala sem že, da je pebivalka kraških gmajn in prisojnih pobočij mediterana. Za Slovenijo smo do letošnjega poletja vedeli, da raste na Tržaškem in na Krasu. Do letošnjega poletja. 17. avgusta pa se je

s Cola proti Ajdovščini peljala Marija Mercina. Gorjani jo poznamo kot soavtorico našega zbornika Mati Gora. Ob cesti nad Ajdovščino je postala pozorna na rastlino, ki jo je poznala s Tržaškega, tu pa je ni pričakovala. Ustavila se je in „s treh velikih, zdravo zelenih rastlinskih zaplat me je pozdravila množica belih cvetnih glav“, je zapisala v svojem prispevku o tej najdbi v novembrski številki Proteusa. Da se je povsem prepričala, da gre za blede obloglavke, se je obrnila na dr. Toneta Wraberja, ki je potrdil njeno domnevo. Kmalu po tistem, ko me je klicala Marija, da mi pove za njeno „najdenko“, me je poiskala še Anka Vončina, velika ljubiteljica rastlin. Tudi ona je to poletje, natančneje 4. septembra, pod Colom občudovala bogato cvetoče obloglavke, zelo verjetno iste kot Marija. Takoj sem se odpeljala na opisan kraj in med obcestnima kamnoma 6 in 6,5, kot mi je povedala Marija, iskala Kugyevo rožo. Pa je nisem našla. Takrat je že odcvetela, a tudi mimo švigajoči avti so kar hitro prekinili moje iskanje. Kasneje mi jo je pokazala Anka. Na brežini, tik ob cesti, se je morda že leta ponujala pogledom vseh, ki so se vozili tam mimo. In v istem poletju je njeno „lepotičenje“ ustavilo ob njej obe - Marijo on Anko. Je mar letos še posebno lepo in bogato cvetela?

Na fotografiji: Cvet blede obloglavke privablja žučelke
Foto: Tanja Čuk

Eno samo socvetje pa je počakalo tudi name. Enako veliki bledorumenkasti cvetovi blede obloglavke so namreč združeni v glavičasta socvetja, ki jih obdajajo jajčasti, kot strešniki prekrivajoči se ovojčkovi listi. Tiste pod Colom so visoke približno pol metra, odvisno od rastišča pa so lahko precej višje, tudi do enega metra. Uvrščena je med redke vrste, z najdbo pod Colom pa se je premaknilo tudi njeno najbolj severno nahajališče.

Zgodba o njej pa še kar traja.

Le čas se spreminja.

Pred več kot dvesto leti – leta 1877 – koncem 19. stoletja – osemdeseta leta prejšnjega stoletja – letošnje poletje – prihodnje poletje?

In kraj.

Trentarske gore – strmine zahodne strani Triglava – na Tržaškem – na Krasu – pod Colom – pod prepadnim robom Gore?

Dr. Tone Wraber mi namreč piše: „Upam, da ste trentarski grintavec našli, vendar je to bilo v času, ko ne cveti, najbrž težko. V Juliani je bil v polnem cvetenju. Ko mi je Marija sporočila, da ga je našla, sva se takoj odpravila skupaj na kraj in sem ga slikal. Domnevam, da je njegovo pravo nahajališče mnogo više zgoraj, pod prepadnim robom Gore, kjer je dobro zavarovan pred burjo.“

Torej – zgodba še ni končana. Nadaljevala se bo pod robom Gore, v Rebri. Morda se prihodnje poletje srečamo tam – Marija, Anka, Tone Wraber, jaz ...? Morda jo najdemo. Ali pa tudi ne.

Za vedno pa ostaja Scabiosa trenta najbolj njegova, Kugyeva. Že res, da je zmagala premoč „hladnega in treznega razuma znanstvenika nad začarano dušo gorskega pesnika“, kot je kasneje zapisal. A vendar – najsi bo še tako nedosegljiva – ostaja ji zvest in v svoji zvestobi veruje vanjo.

nazaj k naravi

NAZAJ K NARAVI

Franc Likar

Protislovja se dogajajo človeku v zrelih letih. Čim večje je njegovo blagostanje, čim več je materialnih dobrin za lepo in mirno življenje (več stanovanj, več cest, prometnih sredstev) – tem bolj je prisiljen nenaravno živeti in njegovo okolje postaja čedalje bolj odtujeno naravi in manj prijetno, manj vabljivo, nespodbudno.

Okolje, v katerem živimo postaja, prenatrpano, preobremenjeno, pozidano, obvladujejo ga tehnična sredstva, ki naj bi sicer naredila življenje enostavnejše, polnejše, pa so nemalokrat prav nasprotje tega. Živimo in si iščemo okolje, ki je še naravno, v zelenju, čistem zraku in z lepim pogledom na okolico. Če hočemo naravo, pojdimo na Predmejo, Otlico, Kovk, v objem Trnovskega gozda. Od tam imamo lepa izhodišča na več razglednih točk: Sinji vrh, Čaven, Golake, ogledali bi si ledenico, Otlško okno ... in še mnoge druge naravne lepote.

V Trnovskem gozdu najdete nekaj več, nekaj, kar daje duši in srcu toplino.

Trnovski gozd je treba začititi, potem se zagotovo vrnete.

nove knjige

ALDO ČERNIGOJ: ČAS OB ZORI

Bojan Bratina

Aldo Černigoj je zrasel iz Gore in se odselil z njenih skalnatih ravnin in strmin. Vendar je njegova zraslost z Goro prepoznavna, kot jo lahko slutimo in čutimo v vsakem izmed nas, ki nam je rojstvo med trši in kamni zaznamovala misli in izražanje skozi besedo. Ne more te popolnoma prevzeti bivanje med oljkami in vinsko trto, ne moreš popolnoma zaživeti z odprtimi vetrovi morja. Vedno je nekaj, kar te vleče v svet nad ostalim in tu toliko intenzivneje čutiš preteklo, spominjaš se in imaš čas zase in v sebi. Zato sta videnje sveta in reprodukcija tega videnja velikokrat še toliko bolj osebna, kar prinaša v umetniško oblikovanje skozi besedo še toliko več osebnih in originalnih postopkov in uporabo izjemnih umetniških sredstev. Ne nazadnje je pomembno tudi sprejemanje danosti ali vrženosti v svet zahodnega roba slovenstva in oživljanje te danosti skozi umetniško besedilo, ki živi iz tega prostora in ga poustvarja tudi skozi strukturo jezika in misli.

Alda Černigoja so vedno zanimali ljudje v odnosih, njihova dejavnost in nagnjenost h kulturnemu ter hkratna intimna samoniklost in posebnost. Kot filozof in sociolog se skozi sistematično trdnost in racionalno urejenost pojavlja zlasti v literarnih zapisih. Takšnega bomo srečali že v romaneskni strukturi pripovedi Večer pri Maticavih (Koper, 2002), kjer je ob posebni izbiri jezika in zgradbi pripovedi presenetil z izjemno pretehtanim racionalnim pristopom do literature.

Večletne priprave in razmišljanja, da bi rojstvo Goro in ljudi upodobil tudi skozi jezik, ki ga v vsakdanji govorici rabijo za izpovedovanja, pripovedovanja in prepovedi, je povezal v zanimivo strukturirano ubeseden mozaik Večer pri Maticavih. Besedila bi težko imenoval roman, povest ali pripovedke. Gre za skice o ljudeh, usodah, o pokrajini in življenju v njej. Pripovedovalec, to je avtor sam, je vedno prisoten kot živi del pripovedi, čeprav njegovega direktnega pojavljanja ne občutimo. Racionalen urejevalec pripovedovanja začneja pripoved v knjižnem jeziku in se kaj kmalu spusti v položaje, ko v jezik vdirajo besede iz pogovornega jezika in narečja. Pripovedovalca začutimo kot del stvarnosti na

Gori, torej kot človeka, ki so mu blizu besedovanja teh ljudi, njihove usode in življenje sploh. Dogajanje je vpeto v temeljno vrednoto, ki pomeni Gorjanu obstanek na Gori – zemljo. Drecova usoda je usoda sina, ki bo moral sam poskrbeti zase, ker se posest ne bo delila in jo bo podedoval brat. Njegov boj za preživetje in vztrajno delo, ko si ustvari skromno posest se zaključuje z oporoko, ko sin Mirko z jokom izrazi bolečino. »ke pe jst, tata?«. Nedoločenost in nedokončnost tragičnega spopadanja z naravo, ki lahko tako skromno poplača, je torej odprta v prihodnost in tako tudi pripoved daje vtis iztrganosti iz dogajanja, ki ima svoje sedanje posledice in dogajanja. V boju z zemljo in z življenjem se Drec srečuje z ljudmi, ko mora zgraditi dom, tudi žena Barbka mu je le sopotnica, ko ustvarja družino. Ne more ali ne sme izpovedovati čustev, kajti moškemu je pač dano, da ustvari in ohrani domačijo, ženskam pa gre, da vzpostavljajo stike z zunanjim svetom, po malem tudi trgujejo in skrbijo za vodo in si včasih skuhamo pravo kavo. V zunanji okvir Drecovega življenja je Černigoj vpel skupek popisovanj dogajanja, ki ima sicer pomembno vlogo za sam prikaz junakovega delovanja, vendar je avtorjev namen predvsem razgledati se v okolje in prikazati vse posebnosti in zanimivosti v njem. Ob pazljivem branju bomo odkrili celotno etnološko strukturo vasi, navade in način življenja sploh. Brez pretiravanja in povečevanja bomo spoznali praznik, ko zakoljejo prašiča, preprosto zato, ker je hrane dovolj, skrbno pripravljanje masla, spravljjanje žita, odgovorno delo malih bosih pastirjev, srečevanje moškega s prvim porodom v hiši, tragično smrtjo odraslega sina... Pripovedovalec niza besedovanja o dogajanju tako, da pred nami zraste podoba Gore kar se da nazorno in popolno. Že naslovi nekaterih posameznih povedk nam razgrinjajo tok pripovedovanja: Drec, Hiša, Barbka, Ohcet, Porod, Štala, Trst, Raubšic, Suša, Ledenica, Bolezen, Požar, Svene, Smrt, Testament. Vendar to niso zgolj zgodbe, ki bi jih razgibali izjemni motivi, niti avtor ne stopnjuje pripovedi z nizanem motivov ali z uporabo postopkov montaže za dinamiziranje pripovedi. Pripovedovanja so res trenutki zapolnjevanja brezdelja ali tišine v dolgih večerih, so pa tudi izraz ustvarjalne polnosti in hotenj. Ob pripovedih o preprostih ljudeh se v zgodbe vpleta tudi učitelj, ki je na Gori pomenil dokaz veljave kraja, ker je imel svojo šolo, in zato tudi izjemnega spoštovanja. Med učiteljem in krajani je zrasla prava ljubezen in medsebojno priznavanje in pomoč. Čibejeve poskuse s smučkami so ljudje sicer gledali postrani, vendar so hkrati občudovali njegovo naprednost in ustvarjalni pogum. In strah fantov, ki so s smučkami poleteli čez prve skakalnice na Dolu in žalostno končali nezavestni v trdem snegu, vendar jih je opogumil ironičen sprejem prijateljev, ko so se zavedeli: »Si pe frlju, Mirko muoj, pe ku katuorn!« (Večer pri Maticavih, str. 186).

Avtor pripoveduje o patriarhalni vasi, kjer je ženski dano delati in skrbeti za domačijo. Z naklonjenostjo govori o Barbki, ki ob Drecu ne doživlja trenutkov resnične ljubezni, vendar je v družini pomembna in uspešna. Ob poudarjenih socialnih elementih v pripovedi Svene (Prašič op. B.B.) v zaključku avtor poudarjeno opazi pokončno samozavedanje gospodinje: »To svene je zrunala ona!« (Večer pri Maticavih, str. 142).

Pripovedovalec ali avtor s strukturo mozaika zgradi podobo vasi. Če prevzamemo termin »kronotop« Mihaila Bahtina, bi lahko govorili o slovenski vasi kot prostoru, ki se časovno določa in ciklično ponavlja in zaokrožuje. Tradicijo slovenske vasi je ustvaril slovenski realizem ali kasnejša tradicija krajše pripovedi od Jurčiča, Tavčarja, Voranca pa vse do Narteta Velikonja, Černigojevega rojaka. Jezik je sicer knjižni z mešanico narečnih izrazov. Avtor popolnoma suvereno pripoveduje in se vmes pojavlja tudi kot posrednik besed junakov samih. V kurzivnem tisku so posredovana neposredna razmišljanja ali odzivanja oseb, zato je tudi jezik neposreden in narečen. Gre za popolno narečno strukturo, ki odraža tudi popolno pristnost in nas hote postavlja v kraj, kjer se ta jezik tudi govori.

Podobne postopke ustvarjanja bomo srečali tudi v novem zapisovanju v Času ob zori. V strukturo romana postavlja nov sižejski in kompozicijski okvir kronotopa slovenske šole in dijaškega doma. V dijaškem domu se srečujejo mladi ljudje, ki vstopajo v vzgojno-izobraževalni sistem in ustvarjajo obče človeške odnose. Dijaški dom je kazalec političnega, socialnega in biološko človeškega življenja v kraju in v izpostavljenem trenutku očiščevanja dobe po vojni. Srečujemo se s prepletanjem zgodovinskega

z javno-družbenim in zasebnim. Dijaški dom je prostor s cikličnim dogajanjem, ki ga časovno opredeljujejo menjave generacij. Kronotop šole ali dijaškega doma sicer ni snov velikih sižejev v slovenski literaturi, ponuja pa možnosti slikanja utrinka ali izseka iz daljše ponavljajoče se stvarnosti. Ustvarjen je kliše odnosov med gojenci in vzgojitelji, med gojenci samimi, med vzgojitelji samimi in odnosov obeh teh subjektov delovanja doma z zunanjimi dejavniki. Avtor ne opredeljuje prostora kot znano mesto z imenom, čeprav bo pazljivejši bralec lahko ustvaril vzporednice s kraji, kjer so bili v omenjanem času dijaški domovi.

Z upodobitvijo kronotopa dijaškega doma in šole tudi ni dejanske potrebe po fabuli, ki bi ustvarjala že sama sižejno linijo. Delo je skano iz posameznih zgodbic. Predstavljeno je življenje domskega in šolskega kolektivav začetku petdesetih let prejšnjega stoletja v nekem mestecu na Primorskem. Zunanji označevalci tega časa so bili: komaj za silo obnovljeni požgani domovi in razdejane vasi po vojni vihri, komaj zagnana proizvodnja, veliki delovni napor in izjemni podvigi motiviranih mladih v delovnih brigadah, gradnja zadružnih domov, ponesrečeni poskusi kolektivizacije kmetijstva in trda prvotna akumulacija kapitala, ko so skušali iz kmetijsta izžeti kapital za industrializacijo revne države. Na Primorskem ni bilo več bogatega sloja, ki je bil razlaščen, cerkev je bila potisnjena v ozadje in izrinjena iz političnega življenja. Odločanje je teklo skozi partijske direktive. V času informbiroja, pet let po težki vojni, je bilo še vedno občutiti razdejanje v vaseh in v dušah ljudi, ki so nosili s sabo vsak svojo vojno zgodbo ali travmo.

Tudi ni glavnega ali enega samega junaka. Ob poudarjeni krajevnosti je dogajanje postavljeno v prostor, ki je kronotopično določen. Ljudje, ki določajo tak prostor, ga tudi motivno in fabulativno zapolnjujejo. Nekatere junake pripovedi pa le občutimo večkrat ali pogosteje in nastopajo kot povezovalci dogajanja. Pred bralcem se oblikujejo sami po znamenitem načelu: Junak naj misli in dela, njegovo dejanje naj ga znači. Tu se srečujemo z enim bistvenih postopkov Černigojevega oblikovanja literature. Kot avtor se umika poziciji vsevednega pripovedovalca in komentatorja dogajanja. Pisateljevi komentarji, presojanja ali karakterizacije oseb so zreducirani na minimum. Tako ustvarja položaje, ko junaki sami razmišljajo in se skozi dejanja in besede ali misli označujejo in tudi omogočajo polifonijsko opredeljevanje do posameznih dogodkov ali tem. Postopke polpremege govora smo srečali že v Večeru pri Maticavih. Černigoju zazveni tisto, kar je napisano tako, da gre skozi misel vsakokratne književne osebe, kar bi, drugače rečeno, pomenilo vzpostavljanje personalne pripovedi v tretji osebi. Avtor se tako vživlja v junake pripovedi in pripoveduje samo tisto, kar književne osebe vidijo, slišijo, občutijo, doživljajo ali mislijo same. Tako skuša biti avtor tudi povsem zunaj pripovedovanega. Vse presojanje in razmišljanje je izraženo v pripovedi samo z gledišča vsakokratne literarne osebe in ne z vidika zunanjega ocenjevalca. Pred bralcem se tako samooznačujoče oblikuje literarna oseba ali junak velikokrat tudi s pomočjo sposobnosti bralca, vedno pa tako, kot se na dogajanje in opisovani svet odziva junak sam. Zato so odveč pripovedovalčeve razlage in dodatna popisovanja. Bralčev odnos do pripovedi se v Černigojevem besedilu izjemno intenzivira. Bralec, ki je vezan na tradicionalistično pripoved vsevednega pripovedovalca, bo občutil, kot da v besedilu nekaj manjka. Brez uvajanja novega dogajanja bo nenadoma seznanjen z novim pogledom literarnega junaka ali z novim dogodkom.

Z novim postopkom personalne pripovedi v tretji osebi so seveda povezani tudi nekateri stilni postopki. Ker se veže na trenutna odzivanja so stavki krajši, velikokrat čustveno dinamični, zato tudi bogata interpunkcija. Namesto utečene rabe premege govora je v pripovedi uporabljen polpremi govor. Ta oblika posredovanja misli ali občutij literarne osebe daje možnosti, da je takšna misel izražena v tretji osebi, a izraža dejanje prve osebe. Naj nam služi primer pripovedovanja v pripovedi Kruh: »Kako diši! Po kvasu, po svežem! Še bolj pa, ko jemlje hlebce z loparjem iz peči, jih predeva, še vroče, iz roke v roko in s kuhinjsko cunjo briše z njih pepel in koščke oglja, ki so se bili zapekli v skorjo. Kakšen duh po celi hiši! Kako rada bi si odlomila košček! Mama pa, *se še vročega ne sme jesti, ker lahko zbolíš na želodcu*. Ja, doma, še med vojsko niso trpeli pomanjkanja.« Ali v nadaljevanju: »In že

jih v tistem prav prebode njen glas, ki ko da sikne, *kaj je zdaj to, otroci! Hrano boste odklanjali? Kaj veste, koliko ljudi na svetu strada? Koliko smo tudi mi v partizanih...*»

Morda bi veljalo ob omenjanju slogovnih značilnosti posvetiti pozornost tudi jeziku v Času ob zori. Černigoj je jezik pomaknil od plasti popolnoma knjižnega jezika k primorskim govorom. Ob uporabi leksikalnega gradiva, ki je bliže primorščini naj navedem samo nekaj besed ali besednih zvez: zmerom namesto vedno, zraven namesto poleg, prej ko namesto preden, fantek, punca, jenjati namesto nehati, nobeden namesto nihče... Sam avtor se zaveda stilno označene rabe teh besed, vsekakor pa pomeni ta avtorska poteza tudi premik v semantično drugačno vrednotenje besedišča in morda opozarja tudi na možnost uveljavitve uporabe v jeziku. Posebej še, ker je takšna raba v zahodnih govorih živa. Po drugi strani pa Černigoj s takšnim postopkom ustvarja novo pomensko in oblikovno jezikovno strukturo, ki veča barvitost in zanimivost v pripovedi, pripoved pa zaživi na drugačen estetski način. Lahko bi govorili o mehkejšem pristopu k principu novega opomenjanja besede, ki so ga ruski formalisti izrazili v besedni zvezi »vstajenje besede«.

Černigoj rad posega po arhaičnih oblikah predpreteklega časa, raje uporablja pogovorno več rabljene glagolske končnice *ava* namesto *uje* – pripovedava/pripoveduje.. oblike *bojo* namesto *bodo* in *obliko* sti namesto *sta* za dvojino ženskega spola. Vsi ti postopki so deloma opravičljivi tudi z doslednejšim uveljavljanjem notranjega monologa pri samooznačevanju literarnih oseb. Vsi ti postopki seveda upočasnjujejo branje in zlasti na začetku zahtevajo od bralca veliko več intenzivnosti, zbranosti in čustvene poglobljenosti.

Delo je sestavljeno iz 35 zgodb ali poglavij. Te zgodbe bi lahko bile tudi samostojne celote in bi kot novele predstavljale skupek pripovedi o domskem in šolskem kolektivu, o zorenju posameznikov in njihovo iskanje lastnih poti v času štiriletnega šolanja. Dogajanje je lahko naslonjeno na resnične dogodke, lahko je v njih tudi veliko avtobiografskega. Ko so usode ljudi postavljene v literarno delo pa zaživijo svoje življenje kronotopskega dela s tipiziranimi usodami in doživljanji. Vseeno pa je opazna avtorjeva želja biti eidetsko nazoren, ko postavlja pred bralca jasne like v čim bolj neposrednem občutenju. Kljub mozaični barvitosti in raznolikosti pripovedi pa je Černigoju uspelo ustvariti trdno sižejno linijo, ki povezuje fabulativno dopolnjujoče se elemente v enotno strukturo romana.

Bralci bodo posegali po posebnem romanu. Avtor jim daje veliko možnosti, da ob nedorečeni pripovedi ustvarjajo svojo zgodbo v nadaljevanju, da ob nevsevednem toku pripovedovanja prepoznavajo junake tako, kot morajo prepoznavati ljudi, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. Zato je dobrodošel tudi drugače uporabljen jezik ali njegov premik k pogovornim elementom primorščine. V postopkih, ki vodijo bralca k drugačnemu branju, pa vidim tudi prispevek Alda Černigoja drugačni literaturi.

Pričujoči zapis je v veliki meri posnetek zapisa v spremni besedi h knjigi Čas ob zori. Na tem mestu pa ga bralcem namenjam zlasti zato, da bi vzeli v roko knjigo in jo počasi in preudarno prebrali.

pogovor z gorjanom

BRUNA ODHAJA V POKOJ ...

Miloš Likar

S prvim januarjem 2007 se bo upokojila znana gospa, samostojna podjetnica bara na Otlici, Bruna Likar. V svojem lokalu je lepo in kulturno stregla šestintrideset let več generacijam naših Gorjanov.

Za gostinski poklic se je odločila čisto spontano, saj je bila takrat, leta 1970, brezposelna in je sprejela delo, ki ji je bilo ponujeno. Danes pravi, da je poklic vzljubila in se ne bi odločila za delo in življenje v Dolini.

Prav na kratko o zgodovini. Lokal so odprli leta 1952. Najprej so ga imenovali 'gostilna', kasneje 'bife' in končno 'bar'.

Naša sogovornica Bruna nam je takole pripovedovala: »Pred dobrimi tremi desetletji so prihajali k meni v gostilno Gorjani peš, s kolesi, mopedi ali celo s konji. Danes je drugače. Pred mojim barom stoji pogosto kar precej avtomobilov. Tudi navade gostov so se spremenile. V preteklosti je bilo pri meni več obiskovalcev. Največ ljudi se je zbralo ob nedeljah, po maši. Nekateri so se zadrževali do poznih večernih ur. V gostilni so delali kupčije in izmenjevali so si novice. Skratka, več so se družili. Takrat je bila tudi navada, da so prišli v gostilno svatje po poroki, botri po krstu ali pogrebci po pogrebu.

Danes so taki primeri bolj redki. Danes se ljudje ob nedeljah po maši zadržijo v baru največ kako uro. Niso več tako navdušeni nad druženjem. Bolj so zahtevni.

Življenje na Gori se je precej spremenilo. Pred desetletji so bile družine mnogo, mnogo večje kot danes. Prehrana naših prednikov je bila med drugim: krompir, zelje, repa, rž, ječmen, fižol, koleraba in mleko. Denar so si služili z oglarjenjem, apnenicami, obrtništvom, trgovino, kmetijskim delom ...

Današnja generacija Gorjanov je ponosna na svoje prednike. Z delom in pridnostjo smo si prislužili ugled in spoštovanje doma in v tujini.

Na Gori je vse več vikendašev. Veseli smo, da je tako. Pristojni bi morali več vlagati v turizem in bolj promovirati ta košček naše domovine.

Moj pokojni mož Izidor je bil soustanovitelj Društva Gora, jaz pa tesno sodelujem z uredništvom Gore. Med drugim pomagam pri prodaji časnika.

Mladim bi svetovala, da si ustvarijo družine na Gori in se čim manj izseljujejo, da pomagajo s svojim delom pri razvoju Planote. Ponosni naj bodo na svoje korenine.

Prav na koncu bi rada povedala še tole; ko bom v pokoju, to bo prav kmalu, bom posvetila večji del svojega prostega časa svojim trem vnukinjam: Urši, Evi in Niki.«

Na fotografiji: Bruna Likar v svojem baru

Foto: Arhiv Brune Likar

Gospa Bruna, ob odhodu v pokoj vam iskrena hvala za požrtvovalno delo in za marsikatero prijetno druženje v vašem 'baru'. Želimo vam še veliko zdravja in bolj sproščenih let na rodni Gori.

moj poklic

MOJ POKLIC – RADA GA IMAM

Lojzka Bratina

Prazgodovinske najdbe nam povedo, da se je človek na zgodnji stopnji razvoja hranil v glavnem s sadeži, semeni, gomolji, medom, jajci divjih ptic. Na naslednji stopnji so s preprostim orodjem iz lesa, kamna, pozneje tudi iz kovin, lovili divje živali in ribe. Meso je tedaj postalo pogosto sestavni del prehrane.

Po odkritju ognja je človek začel hrano kuhati in peči, najprej v žerjavici in na vročih kamnih. Ko so iznašli lončeno posodo, se je priprava hrane močno izboljšala. V posodi so kuhali in pekli. Prve jedi so bile goste juhe in nekakšne rastlinske enolončnice, pozneje so jih bogatili z mesom, nato je prvi jedi sledila druga, gostejša. Skozi stoletja se je prehrana dopolnjevala vse do današnjih dni.

Kuharstvo – to je neke vrste umetnost. Uspešen kuhar nikakor ne more biti tisti, ki je šel v poklic kar tako. Treba je imeti talent, ki ti je nekako prirojen. Vsekakor potrebujemo veliko občutka, fantazije in ljubezni, ki ji prepletamo v jedi. Če kuhamo z rutino, bomo na koncu razočarani, ker jed ne bo taka, kot smo si jo zamislili. Gotovo je potrebno kar nekaj znanja, ki ga pridobimo v gostinski šoli in na raznih izpopolnjevanjih.

Lahko rečem, da vedno pristopam k pripravi vsake jedi, pa naj bo še tako preprosta ali pa kulinarčna posebnost – z veliko mero odgovornosti. Zavedam se, da moram postaviti pred človeka tisto, kar sva se prej zmenila in kar od mene in jedi pričakuje. Nikakor ne smem videti razočaranja v njegovih očeh. No, potrebujem pa tudi samozavest, nikoli ne mislim, da mi jed ne bo uspela. Do sedaj me ta občutek še ni prevaral. Gotovo pa je, da se bo izmed stotih ljudi našel kdo, ki bo rekel: »Ja, lahko bi bilo malo več soli ali popra!« Jaz pa mu bom dejala: »Kar sami si dodajte.« to je seveda odvisno od okusa posameznega človeka. Nikoli ne pretiravam z nobeno sestavino, npr. z začimbo, maščobo ... Vedno skušam vplesti v jed nekakšno harmonijo okusov, ki naj bodo prijeteni, obenem pa naj bo jed lepa tudi na videz. Saj vemo, da jemo najprej z očmi, potem z usti. Jedi ne smemo prekuhati ali zažgati, ker je potem uničena.

Ker premorem kar nekaj domišljije, sestavim včasih tudi kakšen nov recept za jed. Vedno jo poskusim najprej sama, in če se mi zdi v redu, jo pripravim za več ljudi.

Kako vem, če je bil gost z jedjo zadovoljen? Pogled na prazen krožnik pove vse. Jaz pa sem opravila večji izpit kot na fakulteti.

Skratka, srečna sem v svojem poklicu in rada ga imam.

Kot prijeten izziv čutim priložnost, da ob izidih časopisa Gora pripravim kuharski kotiček, saj vem, da Gorjanke in Gorjani znajo kuhati, morda pa lahko kaj novega ali kar vas zanima, dodam tudi jaz. Če bi kdo izmed bralcev rad kakšen nasvet iz kulinarčnega področja, me lahko poišče in vpraša. Vesela bom, če lahko pomagam.

Ker držimo v rokah časopis tik pred silvestrovim in novim letom, se mi je zdelo umestno pripraviti nekaj nasvetov za to priložnost. Silvestrovo je dan, ko pripravimo boljše jedi kot navadno. Bedimo pozno v noč, zato je pametno imeti pri roki kaj za pod zob.

Odvisno je, kakšna družba je zbrana. Če praznujejo skupaj sami mladi, bo zanje primerna npr. francoska solata s šunkinimi zvitki, hladna pečenka, na majhne koščke narezani dunajski zrezki, piščančje roladice

... Ocvremo še veliko pomfrija in mladi bodo zadovoljni. Lahko skuhamo tudi zelenjavo: mlad korenček, grah, špinačo v listih, cvetačo ... in jo zabelimo z maslom in drobtinami. Nikakor ne pozabimo tudi na sadje: jabolka, mandarine, banane, pomaranče ... Navada je, da je na ta dan pri hiši tudi potica in razne druge slaščice.

Če imamo ob silvestrski mizi družbo odraslih ljudi, začnemo s hladno predjedjo. Lahko ponudimo narezek, hladne solate, namaze ...

Običajno sledi juha: lahko je goveja s fritati, rezanci, profiteroli ... Nato pride na vrsto topla predjed: tris iz testenin, razni kaneloni, hrustavci z zelenjavo ali omakami ...

Za glavno jed lahko spečemo v pečici rostbif v kosu, v kozici pa zdušimo nadevana puranja prsa. Kot prilogo ponudimo košček slanega sirovega štruklja in žlico zelenjavnega pireja. Meso polijemo na krožniku z malo dobre omake, ki smo jo naredili iz osnove, kjer se je peklo meso.

In na solato ne pozabimo; lahko je radič s fižolom in jajcem, morda paradižnik in zelena solata.

Glavna jed naj bo postrežena nekje do 22. ure.

Če smo bili med dnevom dovolj pridni in nam je uspelo speči tudi torto, jo bomo ponudili za sladico. Lahko pa se posladkamo tudi s sorbetom, to je hladna pijača, sestavljena iz sladoledov, z dodatkom likerjev, navadnih ali penečih vin.

Polnoč se je približala in nazdravili bomo s šampanjcem. Ker bomo proslavljali do jutra, bomo morda postali lačni. Ob tej uri prija sarma, golaževa juha, obara ...

Ko bomo zjutraj utrujeni šli spat, se nam bo morda sanjalo, kako dobro večerjo smo pripravili za zabavno družbo, kdo ve.

V novem letu 2007 želim vsem veliko zdravja, sreče in uspehov.

nova znanja za čipkarice

NOVA ZNANJA ZA ČIPKARICE

Urška Grmek, Center za razvoj podeželja TRG Vipava

Center za razvoj podeželja TRG Vipava je eno izmed desetih podeželskih razvojnih jeder v Sloveniji. Ustanovila ga je občina Vipava, kot samostojni zavod pa je pričel delovati v začetku leta 2005. Na Primorskem je to edino podeželsko razvojno jedro, in kot tako lahko opravlja svoje naloge na širšem območju. V prvi vrsti zagotavlja potrebno podporo za trženje lokalnih produktov in usposabljanje njihovih izdelovalcev z namenom ustvarjanja novih delovnih mest in razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Katere aktivnosti bo posamezno podeželsko razvojno jedro izvajalo, je odvisno predvsem od potreb in pobud v lokalnem okolju, v določeni meri pa tudi od vsakoletnih smernic državnega razpisa. V letošnjem letu TRG izvaja aktivnosti za različne tematske skupine: usposabljanje za lokalne turistične vodnike za območje Občine Vipava, usposabljanje za izdelovanje turističnih spominkov iz gline, usposabljanja za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij za kmečke gospodinje, specializirana usposabljanja za spodbujanje tržnih pristopov na kmetijah in usposabljanje za čipkarice z Gore. Pobudo za usposabljanje so dale žene, združene v Društvo podeželskih žena Predmeja.

Klekljanje čipk je na Gori tradicija že stoletja. Ženske klekljajo predvsem za hobi in lastno zadovoljstvo. Ročno klekljana čipka je tudi v današnjem času zelo cenjen in iskan izdelek, po drugi strani pa je to element etnološke dediščine, ki ga je potrebno ohranjati. Prav zato je TRG z veseljem sprejel pobudo

žena in jo v okviru programa dela predstavil na nacionalnem nivoju. Javna agencija za razvoj podjetništva in tuje investicije - JAPTI, je program odobrila, in tako se je začelo konkretno sodelovanje med TRGOM in Društvom podeželskih žena. S pomočjo namenskih finančnih sredstev bodo na Gori potekala usposabljanja za izdelavo novih vzorcev čipk, končni cilj pa je izdelava prototipa novega izdelka, ki bi lahko predstavljal tudi turistični spominek z Gore. V izvedbo celotnega projekta sta vključeni zunanji sodelavki, Orjana Grbac Velikonja in Ivica Vidmar.

V Centru za razvoj podeželja TRG Vipava izvajamo tudi aktivnosti Turistično informacijskega centra, kjer se ustavi veliko število obiskovalcev, ki med drugim povprašujejo tudi po izdelkih domače in umetnostne obrti. V ta namen smo v letošnjem letu v CRP TRGU vzpostavili prodajo izdelkov. V TRGU se lahko prodajajo izdelki izdelovalcev, ki imajo registrirano dejavnost, največkrat je to priglašeno osebno dopolnilno delo na upravni enoti.

ks predmeja

DELOVANJE KS PREDMEJA V LETU 2006

Zvonka Blaško

V tem letu je KS Predmeja nenadejano prejela investicijska sredstva v višini 3.000.000 SIT in jih porabila za novo kritino na Domu krajanov in za montažo ogrevalnih naprav (dvorana, pisarne). Za pokritje celotne investicije je KS Predmeja porabila tudi del sredstev, ki jih dobimo za tekoče vzdrževanje, in sicer v višini 461.000 SIT.

Sicer pa smo v tem letu organizirali tudi delovno akcijo, v kateri smo prebarvali hišico Na Hotelu in stole iz dvorane. KS Predmeja je finančno pomagala uresničiti projekt 'Spletanja', ki je bil po odzivu nastopajočih in občinstva zelo lepo sprejet.

Ostalo je še veliko nalog, ki jih bomo skušali uresničiti v naslednjem mandatu, kajti v Svetu KS Predmeja smo po volitvah v svet dobili le enega novega člana, Edvarda Bizjaka. Nova pa je tudi predsednica Sveta KS, ga. Karmen Čibej. Verjamem, da bo delo potekalo nemoteno, uspešno in da bomo tudi vnaprej porabili denar za dobro krajanov!

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.

tel.: (05)36-49-616

PRI BRUNI DOBITE ČASOPIS GORA IN VODNIK POT PO DOLU GOR IN DOL

obisk iz breze

PRIJATELJI IZ BREZE (BiH) SPET NA GORI

Emil Velikonja

Med 11. in 14. avgustom se je skupina šestih planincev iz Breze odzvala vabilu planincev iz Ajdovščine in Društva Gora. Laskarjev lonec za večerjo. Košarko izgubili, nogomet pa dobili Gorjani. Vzpon na Krn ponovili.

V Ajdovščino so prispeli 11. avgusta in zvečer smo na Rupì preživelì lep večer. Obujali smo spomine na naše izlete v BiH, na prečudovit Vlačić, Bjelašnico, Sarajevo in druge kraje. Iz kuhinje je dišalo. Ilija je na žaru pripravljaj večerjo, mi pa smo z nestrpnostjo čakali na vremensko napoved. Drugi dan, v soboto, naj bi se namreč povzpeli na Krn. Napoved je bila zelo slaba, zunaj je deževalo. Sprememba načrta. Jutri popeljemo naše goste na ogled Škocjanskih jam, Krasa in morda tudi proti morju. Za večerjo sem bil zadolžen sam. Dogovorili smo se, kdo bo šel z gosti na izlet in kdo mi bo pomagal pri pripravi večerje.

Drugi dan smo se kmalu po kosilu zbrali na Rupì. Z Brankotom sva pripravila vse potrebno za kuhanje. Prišel je še Zlatko in prinesel še nekaj divjačinskega mesa. Tako smo kar naenkrat imeli sedem vrst mesa, čebulo, krompir, več vrst zelenjave, začimbe, črno vino ... In kaj smo pravzaprav hoteli skuhati? Najprej naj bi to bil klasični bograč, zaradi pestrih sestavin in predvsem več vrst divjačinskega mesa pa smo rekli, da bo to kar Laskarjev lonec. Če imajo Bosanci Bosanski lonec, zakaj ne bi imeli mi Laskarjevega? Vse skupaj smo kar nekaj časa rezali, lupili, sekljali, ribali in metali v lonec. Vedno lepše je dišalo. Po štirih urah kuhanja smo se oddahnili. Konec, kuhano. Ko smo poskušali ta naš lonec, smo se zadovoljno spogledovali. Enkratno, lahko pridejo. In

Na fotografiji: Kratek postanek pri Otliškem oknu

Foto: Emil Velikonja

res so prišli. Vmešali smo še domače njoke in ponudili naš lonec. Človek ne more verjeti. Res je, da so bili lačni, a koliko človek lahko poje. Ne samo gostje, tudi planinci iz Ajdovščine in naši, so si skoraj lizali prste. Po večerji še kozarček ali dva, nato pa malo rekreacije. Preizkušali smo naše nogometno igrišče, streljali penale in greli dlani golmanom. Za konec pa še na košarko. Slovenija : BiH. Domačini smo izgubili za en koš. Sklenili smo, da jim ob prvi priložnosti vrnemo.

V nedeljo zjutraj smo se odpravili na pot po Robu do Sinjega vrha. Hieronim nas je lepo sprejel in pogostil. Pokazali smo jim podzemne rezervoarje italijanskega vodovoda. Na poti proti Predmeji smo se ustavili pri Zlatkotu, si ogledali novo in lepo urejeno lovsko sobo, poskušali domač sir in ga tudi primerno zalili.

Na fotografiji: Pri Dušanu Bizjaku na Hribu

Foto: Emil Velikonja

Na fotografiji: Brez nogometa ni šlo

Foto: Emil Velikonja

Naslednja postaja je bila pri Dušanu na Hribu. Gostje so si z zanimanjem ogledovali zbirko starih predmetov, smuči in orožja. Tudi Dušan in Ivica sta nas lepo postregla. Za veliko presenečenje pa je poskrbel Dušan. Midhatu je podaril staro, a lepo ohranjeno železničarsko svetilko. Midhatov oče je bil namreč železničar in zato ga je to darilo še posebej 'zadelo'. Seveda je bilo potrebno iti tudi na Čaven, pozdraviti Klaro, prijazno oskrbnico koč.

Dan se je prevešal v večer. Pohiteti je bilo potrebno na nogometni stadion v Ajdovščino, kjer nas je čakal Dobro. Sedaj živi v Ajdovščini, doma pa je iz Breze. Zaradi vojne se je moral izseliti. Svoj drugi dom je tako našel v Ajdovščini. Ilija je nad žerjavico že obračal meso. Kako je dišalo in dobro je bilo tudi.

Ko smo povečerjali, pa je že okolica sama narekovala naslednjo aktivnost. Nogometni stadion, nogomet. Zakaj pa ne? In še priložnost za revanš. Košarko smo izgubili, nogometa pa ne smemo, pa čeprav so Bosanci še kako znani po tej veščini. Ekipe so bile kmalu sestavljene, le Ilija je malo capljal tam nekje vmes. Pa ga vpraša Zvone: »Za koga boš pa ti igral«?

»Za Gorjane, a!« mu takoj odgovori Ilija. »Pa saj imam ženo Gorjanko,« je še dodal.

In smo se udarili. Trava je bila mokra, razsvetljava mnogo slabša kot tista na Rupih. Še dobro, da si tekme ni ogledal direktor Primorja. Verjetno bi moral kar globoko seči v malho, da bi kupil katerega od razpoložljivih igralcev in okrepil ekipo Primorja. Potem bi pa morda res bili prvaki. Na koncu pa: Slovenija : BiH – 4:3. Pa je le bil revanš, in to v nogometu. Drugo leto bo pa morda drugače, vsekakor pa se bomo tudi ob naslednjem obisku udarili, tako v košarki kot tudi v nogometu. Po tekmi smo se še malo okrepčali in se odpeljali na Rupo, kjer so naši gostje spali. Utrujeni so legli k počitku, kajti naslednji dan jih je čakala 600 km dolga pot nazaj do Breze.

Žilica pa jim ni dala miru. Krn so hoteli osvojiti. In so ga, in to prvi vikend v septembru. Z ajdovskimi planinci sta bila na vrhu Mido in Cop.

Pa so bili še enkrat naši gostje. Bili so na martinovanju Ajdovščini in en popoldan preživeli tudi na Rupih.

potopis

GORA- MOUNT COOK

(Avstralija-Nova Zelandija 2006)

Uroš Velikonja

V mesecu aprilu sem se udeležil največjega festivala telemark smučanja v italijanskem Livignu, kjer sem spoznal tudi nekaj telemark smučarjev iz dežele »tam spodaj«, natančneje z Nove Zelandije. Takrat se mi je porodila zamisel, da bi bilo zelo zanimivo, če bi jo morda konec poletja, ko je na Novi Zelandiji pomlad, kar je za turno smučanje v gorah idealno, še s katerim prijateljem mahnil za spremembo daleč pod ekvator.

Kmalu po vrnitvi iz Livigna sem zašel v knjižnico in prebral nekaj vodnikov o Novi Zelandiji. Spoznal sem, da je to prekrasna dežela z neomejenimi naravnimi lepotami, predvsem z visokimi gorami na Južnem otoku, in da pravzaprav o tej deželi zelo malo vem. Kljub temu, da imam za seboj že kar nekaj presmučanih težavnih tur v telemark tehniki v ZDA, Kanadi in seveda v domovini telemark smučanja, na Norveškem, o čemer sem že poročal v prejšnjih številkah našega časopisa, se mi je Nova Zelandija zazdela kot neka eksotična destinacija.

Kot ponavadi sem si po veliko prebrani literaturi o tej deželi izdelal načrt potovanja in si zastavil cilje odprave. Pri tem sta se mi pridružila še brat Iztok in Martin Šala, ki ni član društva »GORA« in prihaja iz Telemark kluba Kranj.

Pred samim odhodom smo imeli tako na Predmeji kakor tudi v Ljubljani kar nekaj sestankov, kjer smo si razdelili naloge, ki so bile vezane na urejanje dokumentacije glede letalskih kart, vstopnih vizumov, priprave razne opreme in predstavitve odprave v medijih. Naš cilj je bil presmučati nekaj zahtevnih tur v pogorju Mount Cooka na Južnem otoku Nove Zelandije, ki segajo čez 3000, tudi do 3755 metrov visoko, in je obenem tudi najvišja gora na Novi Zelandiji. Hkrati pa je bil naš cilj presmučati še nekaj drugih vršacev na Severnem otoku, denimo Mount Ruapehu, ki je z 2797 metri najvišji vrh na Severnem otoku Nove Zelandije, znan tudi kot maorska sveta gora.

Dan našega odhoda 1. 11. 2006 se je hitro bližal, tako da je bila nestrpnost pred samo odpravo zelo velika. Člani Društva Gora so naju z Iztokom najprej odpeljali na Dunaj, od koder sva z letalom prek Madžarske, Romunije, Bolgarije, Črnega morja, Turčije in Irana poletela v Združene arabske emirate, kjer sva imela prvi postanek. Od tu sva pot nadaljevala prek Indije, preletela Himalajo, Pakistan, Kitajsko in nato zavila na Tajvan, kjer sva v Taipehu presedla na let proti Avstraliji. Prelet ekvatorja in let prek Indonezije, Filipinov, Papue - Nove Gvineje je bil miren, tako da sva v načrtovanem času pristala v Brisbanu, na severovzhodu Avstralije. Tu sva si privoščila zelo

Na fotografiji: Člani odprave Iztok in Uroš Velikonja, Martin Šala, Ivan, Simon in Heidi Kenda na znamenitem Harbour Bridgu, zadaj znamenita operna hiša v Sydneyu

Foto: Arhiv Iztoka Velikonje

Na fotografiji: Nova Zelandija – značilna pokrajina na Južnem otoku
Foto: Uroš Velikonja

dobro avstralsko pivo in po treh urah leta priletela v Adelaido, kjer sta nas na letališču že čakala Martin in Ivan Kenda. Ivan je najin stric, ki v Avstraliji živi že dobrih 50 let, zato je bil cilj naše odprave tudi postanek v Avstraliji, da obiščeva naše sorodnike. Martin me je na letališču spravil najprej v slabo voljo, saj me je seznanil z dejstvom, da so se naše smuči zgubile nekje v Bangkoku, kjer je imel postanek, saj je Martin v Avstralijo pripotoval z drugo letalsko linijo. No ja, na težave smo kaj hitro pozabili, saj nam je stric pripravil nepozaben sprejem. V Adelaidi smo preživeli dva dneva, si ogledali mestne znamenitosti, pri tem niso manjkali kenguruji, koale, čudna drevesa in rastline in, moram reči, zelo dobro avstralsko vino. Iz Adelaide, kamor so z manjšo zamudo za nami priletele tudi smuči, smo nato skupaj s stricem odleteli v olimpijski Sydney, kjer sta naju pričakala še bratranec Simon in sestrčna Heidi, ki v tem vlemestu živita in službujeta. Lahko rečem, da smo si z njihovim vodenjem v treh dneh v Sydneyu ogledali vse tisto, kar v tem mestu pač moraš videti. Most Harbour Bridge, operna hiša, Sydney tower, so le vrhunci svetovno znane arhitekture. Sedaj res verjamem, da je Sydney eno najlepših mest na našem planetu, kot pravijo.

Na fotografiji: Naš prvi cilj – Mount Cook
Foto: Uroš Velikonja

Ko smo Sydneyu pomahali v slovo in v štirih urah preleteli Tasmanski ocean, smo prispeli na naš cilj, na Novo Zelandijo. V zelo lepem in prijetnem mestu Christchurch smo najeli avtomobil in se z njim odpeljali v smeri gorovja Mount Cook. Moj prvi vtis o deželi je bil, da je neverjetna. Tako lepa pokrajina v prvih pomladanskih dneh se je odpirala pred nami, ravnokar ozeleneli travniki, polni ovac,

na zahodu v ozadju z visokim snegom zasnežene gore, na vzhodu pa temno modri Pacifiški ocean. Po nekaj urah vožnje po, za mene najlepšem delu Nove Zelandije, imamo prvi večji postanek ob zelo znanem jezeru Tekapo, iz katerega odseva neverjeten odtенок modre barve in je obdan s sveže zapadlim snegom po vršacih gora v ozadju. Kmalu zatem se pred nami pokaže njegova visokost - 3755 metrov visoki Mount Cook. Pogled nanj v večerni zarji je nepozaben. Naslednje jutro smo se nameravali povzpeti v bazni tabor do višine 3000 metrov, a so vremenske razmere na gori postale nemogoče, predvsem zaradi vetra, ki je pihal več kot 150 km/h. Poleg tega so se na gori delali snežni zameti in prožili plazovi. Zato so nam domači alpinisti in poznavalci te gore odsvetovali vsakršen vzpon, kar smo seveda upoštevali. Tudi drugi smučarji in alpinisti, ki so bili na gori, so se morali s helikopterji in letali vrniti v dolino. Ker je bila vremenska napoved tudi za naslednje dni slaba, smo se odločili za drugačen adrenalinski izziv. Odpotovali smo proti jugu, kjer sva z Martinom v Danedinu surfala, čeprav je imela voda v Pacifiku le devet stopinj Celzija. Nato je sledil obisk Queenstowna, najbolj znanega turističnega mesta Južnega otoka, ki v goste privablja predvsem številne ljubitelje bungee jumpinga, smučanja, adrenalinskih voženj s čolni po zelo ozkih kanjonih rek, skokov v tandemih s padali s prelepe Wanake. Od tu smo pot nadaljevali na zahodno obalo in se ponovno želeli povzpeti na Mount Cook, a sta nam tokrat načrte prekrizala dež in zelo gosta megla. Odločili smo se, da zaradi slabega vremena nadaljujemo s potjo po zahodni obali, proti severu otoka, kjer smo si nato v mestecu Punakaiki ogledali zelo znane »Pancake rock« in se pozno zvečer po skoraj tisoč kilometrih vožnje ustavili v pristaniškem mestecu Picton, ki je edina trajektna povezava med Severnim in Južnim otokom. Naslednji dan smo odpotovali v Abeltasman nacionalni park, kjer smo po zelo dobro označenih pešpoteh skozi pragozd prišli na obale prečudovitih plaž, v katere se zajeda ob sončnem vremenu turkizno zeleno morje.

V Wellington, ki je glavno mesto Nove Zelandije, čeprav ga po številu prebivalcev daleč prekaša 1.3-milijonski Auckland na severu otoka, smo pripluli s trajektom v poznih popoldanskih urah. Ponovno so nas čakale stotine kilometrov vožnje proti severu, kjer smo se še isti dan v večernih urah nastanili v naši bazi, v majhnem mestecu Raetihi. Zgodaj zjutraj naslednji dan sem se zbudil zelo slabe volje, saj je ponovno deževalo, najvišji vulkan Mount Ruapehu pa je bil ovit v meglo. Časa za vzpon nam je pričelo zmanjkovati, zato smo se odločili, da moramo vsaj poskusiti, pa bo, kar bo. Na 1500 metrih nadmorske višine se nam je gora prvič pokazala v vsej svoji lepoti, saj je sonce že prebijalo meglo. Tudi pri Iztoku in Martinu sem opazil nasmeh na licih, končno sonce, kar nekako olajšanje sem začutil. Proti vrhu smo napredovali zelo hitro, saj so bile razmere zelo dobre, sneg pa zelo trd. Malo pred poldnevom smo se že približali vrhu, tam pa so se začele prve resnejše težave.

Na fotografiji: Pogled z vrha ognjeniške gore Mount Ruapehu na jezero v kraterju vulkana
Foto: Uroš Velikonja

Zadnjih 150 metrov pred vrhom je bilo zelo poledenelo in tudi nevarno za zdrs, tako da smo napredovali počasneje in zelo previdno. Ob 12.15 smo stopili na sam vrh, ki mu Maori pravijo Tahuranagi. Pred nami se je odprl zares neverjeten in nepozaben pogled na vse strani gore. Posebej veličasten je bil pogled na vulkansko jezero v samem kraterju tik pod vrhom, iz katerega se je rahlo kadilo, okolica pa

Na fotografiji: Smučanje telemark z 2797 metrov visokega ognjenika

Foto: Uroš Velikonja

pravzaprav tudi zadolžen, Martina sem poimenoval Mana (njegovo maorsko ime označuje duhovno moč) – to potrjuje dejstvo, da je z Nove Zelandije odpotoval v New York, kjer je pretekel maraton, sam pa sem si nadel ime Haka, (v maorskem jeziku to pomeni bojni ples) – ne vem, vedno sem bil malo bojevnika.

Po vrnitvi z gore v bazo smo bili presrečni, da nam je uspelo izpolniti zastavljeni cilj. Naslednji dnevi bivanja na Novi Zelandiji so bili zelo sproščujoči, saj te napetosti po morebitnem neuspehu odprave ni bilo več. Tako smo odpotovali na sam jug Severnega otoka, kjer smo si na zelo vetrovnih plažah ogledovali tjuľne. V skalnati soteski, z do 40 metrov visokimi peščenimi stebri v neposredni bližini, pa smo se poistovetili z junaki iz zelo znanega filma »Gospodar prstanov«, saj so nekatere kadre v prvem delu filma posneli prav tukaj.

Z juga smo nato odpotovali v najbolj znano turistično mesto na Severnem otoku, Rotorua, ki je poznano po številnih gejzirih, vodnih in blatnih vreľcih. Seveda smo si tudi mi zvečer privoščili »knajpanje« v številnih bazenih in si tako nabirali novih moči. Tudi gejziri in nepozabne barve jezer v njihovi bližini so na nas pustili nepozaben vtis. Še danes s težavo dojamem, da lahko mati narava na tako majhnem

Na fotografiji: Maori plešejo svoj bojni ples Haka

Foto: Iztok Velikonja

je dišala po žveplu – saj je ta vulkan še vedno aktiven. Prav tako je z gore izreden pogled na edini ledenik na Severnem otoku. Na vrhu smo skromno proslavili doseženi cilj, saj je bila nestrpnost pred smučanjem v telemark tehniki zelo velika. Spust je bil zaradi poledenelega snega najprej kar težaven, vendar so smuči na še vedno treh metrih debeli snežni odeji začele vedno bolje prijemat in telemark zavoji so bili nato en sam pravi užitek, ki ga je težko opisati. Tako smo drug za drugim, verjetno kot prvi Slovenci, v telemark tehniki presmučali veličastni vulkan in zato svojo smer tudi poimenovali; »Mala«. Ker je ta vulkan sveta gora ljudstva Maori, sem nam že pred odpravo nadel njihova imena, in sicer sem Iztoka poimenoval Kai (ime bi lahko prevedli kot 'jed, hrano') – za kar je bil Iztok v odpravi

prostoru ustvari tako raznovrstne palete barv in poslika gladino jezer, kot jih ne zmorejo niti največji slikarski mojstri. Tu je tudi pravi mistični kraj, da si ogledaš številne nastope Maorov, se seznaniš z njihovo kulturo in zaplešeš Hako z njimi. Moram povedati, da imajo Maori na Novi Zelandiji enakovreden status priseljencem iz Evrope, da vsi spoštujejo njihovo kulturo, da skoraj vsi kraji in mesteca nosijo imena v maorskem jeziku, da brezposelnosti ne poznajo in se tako zelo razlikujejo na primer od Aboridžinov v Avstraliji, ki so kot ljudstvo skoraj na robu

Na fotografiji: Znane novozelandske plaže
Foto: Iztok Velikonja

propada. Seveda je pripadnik Maorov tudi kapetan reprezentance v ragbiju, katere reprezentanti vedno po himni zaplešejo Hako in tako naženejo strah v kosti nasprotnikom, zaradi česar je ta šport največja športna ljubezen Novozelancev.

Dnevi so tako prehitro minevali in naša pot se je že bližala Aucklandu, temu največjemu mestu na Novi Zelandiji. Po ogledu mesta bi lahko rekel, da je to nekakšna manjša kopija Sydneya. Malo sem pa bil presenečen nad tem, da je v mestu skoraj 80 odstotkov prebivalcev Azijcev, tako da se ti na ulicah postavi vprašanje, a nisi morda zašel na Japonsko ali v Korejo. Tu so se nato naše poti z

Martinom ločile, saj je Martin odpotoval na Fidji, z Iztokom pa sva si na Novi Zelandiji v preostalem dnevu ogledala še znamenite plaže ob Tasmanskem oceanu, kamor romajo surferji s celega sveta.

Še danes nisem povsem strnil vseh občutkov o naši odpravi. Prav gotovo moram povedati o tej deželi še nekaj podatkov za vse tiste, ki boste morda kdaj tja odpotovali.

Poleg nepozabne in zelo raznolike narave so prav gotovo ljudje tisti, ki ti v spominu pustijo zapis, kakšna dežela je to. In Novozelanci so v teh merilih tako drugačni od nas Evropejcev. Najprej se moraš prilagoditi njihovem tempu življenja, ki je veliko počasnejši kot v Evropi, tam še ni »presinga« od jutra do večera v bitki za kapitalom. To so zelo preprosti, pošteni ljudje, odprtega srca, vedno pripravljeni nuditi pomoč tujcu. Resda nimajo velikih vil z bazeni ali velikih avtomobilov, in tega prav nič ne pogrešajo. Neverjeten je njihov odnos do sosedov in prijateljev, zelo odkrit in neposreden, tako da se mi je zdelo, kot da se je čas pri njih ustavil (nekoč je bilo tudi pri nas tako, se še spomnite ...). Kriminala na Novi Zelandiji skorajda ne poznajo, tako da se kot popotnik tu počutiš res zelo varno. Nova Zelandija je dežela, ustvarjena za popotnike. Cena najema avtomobilov, avtokampov, koles, goriva, da o hostlih ne govorim, vse je vsaj pol ceneje kot v Evropi. Majhen problem popotniku mogoče predstavlja samo to, da je volan v avtomobilu na desni strani, kjer ti na armaturni plošči piše »keep left«, vozi levo, vendar se po nekaj prevoženih kilometrih na »drugi strani ceste« kar navadiš. Prav zato to deželo obišče toliko turistov in je na tem področju v zadnjih letih prava uspešnica. Lahko trdim, da si bi moral marsikateri naš turistični delavec ogledati to deželo, in verjemite mi, da se bi imel marsikaj naučiti. Njihov turistični slogan je »100-odstotno čisto«.

Ja, Nova Zelandija je dežela, ki jo je vredno obiskati. Morda ima le manjšo napako – do tja je zelo, zelo daleč.

Naša odprava pa ne bi bila tako uspešna brez vseh prijateljev v Avstraliji in Novi Zelandiji, s katerimi smo se družili in preživeli nepozabne trenutke, brez članov Društva Gora, in seveda medijev, ki so poskrbeli, da ste lahko del tega v času naše odprave začutili tudi vi. Še posebno bi se rad zahvalil TIC-u Ajdovščina, radijem Koper, Robin, Nova, Valu 2002, časopisom Primorske novice, Delo in Goriška ter Televiziji Koper, ki so nas na naši poti ves čas spremljali. Vsem skupaj še enkrat hvala.

o šagri in cerkvi na otlici

O ŠAGRI IN CERKVI NA OTLICI

Miloš Likar

Vsako leto, prvo nedeljo v septembru, je cerkev na Otlici premajhna za vse, ki se žele udeležiti službe božje. Tako je že leta in desetletja. Temu svečanemu dnevu pravimo šagra – angelska nedelja, ki je najbolj priljubljen gorjanski cerkveni praznik.

V Čibejevi kroniki beremo: »Malo je vreden oni, ki na angelsko nedeljo ni prišel domov s tapravo betvico za klobukom, kar je znamenje, da je bil na onem rajskem kraju, od koder se vidi vesoljno morje in polovico sveta.«

Naši predniki Gorjani so tega dne povabili v svoje hiše goste in jim ponudili štruklje, v tistih časih eno redkih prazničnih jedi. Domov so se, na angelsko nedeljo, vrnili tudi domači otroci, ki so služili kot hlapci, deklet ali pastirci na bogatih kmetijah v Vipavski dolini in na Črnovrško-Zadloški planoti. Gospodar jim je moral dovoliti, da so na ta dan prišli domov. To je bilo zagotovljeno v delovni pogodbi. Zjutraj so Gorjani odšli najprej k nedeljski maši, ki je bila tega dne še posebej slovesna. Zvonovi so pritrkovali pred mašo in po njej. Vzdušje je bilo res veličastno. Okoli cerkve je bilo polno malih in večjih stojnic. Viri pravijo, da je bilo pri službi božji toliko ljudi, da vsi niso mogli stopiti v božji hram. Da pa bi vsi lahko sodelovali pri maši, je cerkev organizirala procesijo, ki se je vila okrog posebej pripravljenih oltarjev na prostem.

V starih zapiskih beremo: »Praznik angelov varuhov je tukaj velik shod. Nobeno leto ne zamudimo prilike, da ne bi prišli počastit angelov varuhov.« Nadalje piše: »V tesno cerkev, še več pa okoli nje, se je zbrala velika množica Gorjanov, Vipavcev, Kraševcev, Rovtarjev, Vojskarjev in tudi Idriččanov. Kmalu se je izmotala iz cerkve procesija in šla po bližnjem travniku, krepka moška grla so pela razne pesmi, da se je razlegalo na vse strani.

Po cerkvenem opravi so romarji še nekoliko postali pri cerkvi. Kdor ni imel denarja, je pil vodo iz župnijskega vodnjaka in prigriznil kos domačega kruha. Tisti pa, ki je imel nekaj cvenkov v žepu, si je kupil sadje od vipavskih prodajalcev ali pa jo mahnil v gostilno 'Na pristavi'. Lahko si je zavil na stojnici kak spominček.«

Po pripovedovanju je nastala cerkev na Otlici takole: »Gorjan Krapež, doma z Otlice, je prišel ves utrujen domov. Vrnil se je od službe božje v Lokavcu (takrat na Otlici še ni bilo cerkve). Prišedši do kraja, je vrgel plašč raz sebe in zdraven položil še sto goldinarjev. S tem je nakazal željo, naj se tu zgradi cerkev. To dejanje je rodilo uspeh. Kmalu so prav na tem kraju začeli graditi majhno in preprosto cerkvico. To je bilo pred letom 1785.

O nastanku te cerkvice je stoletje kasneje pisal Edmund Čibej, starosta primorskega učiteljstva, zvesti sin Čavna in Dol-Otliške planote. Rodil se je leta 1861 v Lokavcu in umrl ravno tam, 95 let kasneje. Takole piše: »Na Otlici-Dol je bilo treba misliti na cerkev, kajti v Lokavec hoditi je bilo zamudno in utrujajoče. V sklad za zidanje cerkve sta prva prispevala župnik iz Kamenj, Josip Lokar, in Josip Krapež, doma z Otlice.« Učitelj zaključuje: »Kmalu se je pričelo z donašanjem stavbnega materiala. Cerkev je bila sezidana v letu 1765. Postala je znamenita božja pot.«

Današnja cerkev, ki stoji prav v središču Otlice, so začeli graditi v letu 1880 in jo v nekaj letih dokončali. Ta je precej večja od prejšnje. Obiskujejo jo ljudje iz vseh primorskih krajev in je postala božjepotna.

zgodilo se je

LETOŠNJA ANGELSKA NEDELJA

Izidor Peljhan

Kot vsako leto je tudi letos potekala šagra na Otlici – Angelska nedelja. Organizatorji smo se nanjo dobro pripravili, saj smo imeli več časa kot prejšnje leto, ko smo prvič prevzeli organizacijo te prireditve. Po uspešno izvedeni lanski šagri smo takoj začeli zbirati ideje za naslednje leto. V prvi plan smo si zadali prenovo dvorane, ki smo jo slavnostno odprli dober teden pred šagro. Istočasno pa smo zbirali ideje, kako prireditev še izboljšati in jo čim bolj približati ljudem.

V nedeljo 3. septembra nas je že zjutraj pričakalo lepo sončno vreme, ki je obetalo uspešen dan. Začeli so prihajati prvi gostje – večinoma pohodniki iz Vipavske doline, ki nas na ta dan vsako leto obiščejo. Ob 10. uri je bila slovesna sveta maša, na katero je bilo vabljen s pritrkavanjem.

Ob 15. uri je bil v cerkvi koncert Kvinteta Ventus, ki ga je povezoval in z recitacijami popestril Pavle Ravnohrib. Sledil je zabavnejši del prireditve, ki so ga zaznamovale športne igre, nastop dramske skupine, ples in veliko glasbe, za katero je poskrbela uspešna primorska skupina Malibu.

Vzdušje je bilo po odzivu obiskovalcev odlično, saj se je pelo in plesalo pozno v noč.

Organizatorji se zahvaljujemo vsem nastopajočim in vsem, ki so nam pomagali na prireditvi.

Sami že pridno zbiramo ideje za naslednje leto, kjer se ponovno srečamo 1. nedeljo v septembru.

ново društvo na gori

TURISTIČNO DRUŠTVO OKNO OTLICA

Stanislav Mikuž

Pred kratkim je pričelo na Gori delovati novo društvo, ki nosi ime 'Turistično društvo Okno'. Združuje člane z območja Kovka, Otlice in Predmeje. Dejavnost novonastalega društva pa ni tako nova kot njegova formalna organiziranost, ki je nastala z občnim zborom konec letošnjega avgusta.

Člani društva so organizirali že drugo Angelsko nedeljo zapored, obnovili dvorano na Otlici, ki je postala prava lepota, organizirali odprtje dvorane z bogatim kulturnim programom. Pa še imajo ideje, kako še bolj popestriti življenje na Gori.

Prvi predsednik društva je Izidor Peljhan, društvo pa šteje deset članov.

O delu društva, njegovih načrtih, pogledih na življenje na Gori, bomo kaj več napisali v velikonočni številki našega časnika.

V Društvu Gora seveda želimo novemu društvu veliko uspehov in zagnanosti pri uresničevanju njihovih ciljev, hkrati pa se veselimo sodelovanja z njimi.

zgodilo se je

ODPRTJE PRENOVLJENE DVORANE NA OTLICI

Izidor Peljhan

Natančno štiri mesece po prvem čiščenju – 26. avgusta 2006, smo prenovljeno dvorano slavnostno odprli.

Že med samim obnavljanjem dvorane je naša skupina zbiralala ideje, kako bi dvorano v čim lepši luči predstavila domačinom in drugim obiskovalcem. Vsi smo se strinjali, da je treba pripraviti kulturno-zabavni program, ki bo goste pritegnil in obenem obudil spomine na dogajanje v daljni preteklosti. Del ekipe se je zadnji mesec intenzivneje ukvarjal s pripravo scenarija in dogovarjal z nastopajočimi.

Kot se spodobi, so oder prvi preizkusili domači ustvarjalci: MePZ Angelski spev, Plesna skupina POK, dramska skupina z Otlice, Filip in Ciril Vidmar, Moški pevski zbor, Otroški pevski zbor OŠ Otlica, Društvo podeželskih žena Predmeja, Trio MDD in presenečenje večera – ansambel Gorski cvet. Program sta spretno povezovala Erika Bolčina in Gregor Mermolja.

Odzvala se je velika množica ljudi, tako da je bila dvorana nabito polna in je del obiskovalcev ostal pred dvorano.

Vabilu na odprtje so se odzvali župan Marjan Poljšak, občinski svetniki, župnik Matej Kobal, okoliška društva ...

Župan Marjan Poljšak je povedal nekaj spodbudnih besed in pohvalil našo zagnanost, predsednik krajevne skupnosti Otlica-Kovk Lučko Bizjak pa je obiskovalcem podrobneje predstavil opravljena dela.

Po uradnem delu je sledila še zabava z ansamblom Gorski cvet, ki je zadržal množico gostov na plesišču pozno v noč.

Večina je bila enotnega mnenja, da je odprtje lepo uspelo in nam dala zagon za nadaljnje delo.

Želimo si, da bi dvorana spet zaživela kot nekoč, da bi se v njej odvijale razne prireditve, predstavitve, zabavna druženja ...

Zahvaljujemo se vsem nastopajočim in vsem, ki so nam pomagali pri pripravi slovesnosti ob odprtju.

Na fotografiji: Dvorana na Otlici je bila nabito polna

Foto: Arhiv Izidorja Peljhana

zgodilo se je

KJE SO TISTE STEZICE

Ivica Vidmar

Seveda, stezice, ki so (smo) jih včasih kot pastirji vsak dan teptali, so se zarasle, grmovje jih je zagrnilo, listje prekrilo. A spomini? Spomini ostajajo ...

Lepo sončno sobotno popoldne 16. septembra so jih na Sinjem Vrhu obujali letniki, rojeni 1918. leta. Že vrsto let se srečujejo na različnih krajih, letos že drugič na Sinjem Vrhu: »Hvala Bogu, 88 smo jih čakali!« je ob snidenju veselo dejal Peter Česnik, ki je srečanje tudi organiziral.

Dve dami, Ivanka Likar (Jagruska), Veronika Cej (iz Bajte) in dva gospoda – Peter Česnik (Jurjurski) in Edvard Vidmar (Sinjevrški), so bili ta dan slavljenici.

V krstno knjigo na Otlci je bilo tega leta vpisanih 39 otrok, v šturski krstni knjigi pa 6 otrok s Kovka ... Na Gori se je torej tega – še vojnega leta, kljub pomanjkanju in izčrpanosti, rodilo 45 otrok. »Raztjepli so se po sveti,

pouhnu jih je že pomrlu, ma mi pe še skuzi teptamo tuo zjemlo!« so si veselo kimali. In spomini so se odvijali ...

... Prav o rosnih letih, ko so kot otroci veliko bolj ubogali kot ubogajo danes, pa o letih, ko so kot fantje in dekleta nestrpnost čakali plesov, še bolj pa tistega, kar je po plesu sledilo (saj veste – noč ima svojo moč). Pogovor se je obrnil tudi na težka vojna leta, ki sta jih Peter in Edvard doživela drugače in drugje kot Ivanka in Veronika. Po vojni so si ustvarili družine, skrbeli za dom in otroke, a z leti izgubili svoje življenjske sopotnike. S starostjo je prišla tudi bolezen, ki je Petra in Veroniko posadila na invalidski voziček. A optimizma jima ni vzela. Pripovedovala sta o življenju v domu starejših občanov. Pogovor je spretno sukala gospa Ivanka, ki je včasih dodala še tisti šaljiv 'perň', ki ga je prinesla s seboj iz Milana, kjer je služila.

Seveda brez dobre hrane in pijače ne bi šlo. Hieronim je ustregel vsem željam in kozarčki so ob slovesu trknili: na zdravje in na snidenje drugo leto.

Še dolgo v noč sem razmišljala o tem popoldnevu ... Počutila sem se prijetno, kot se počutim vsak dan med najmlajšimi v šoli. Nehote sem jih primerjala – otroke in te starejše. Oboji so iskreni in pristni, včasih nebolgljeni (naj mi ne zamerijo). Starejši pa imajo še nekaj, kar otroke še čaka: Modrost, ki jo prinesejo le izkušnje življenja. Petrova hčer Lidija in sin Miroslav, Rino Velikonja – Veronikin nečak in jaz – Edvardova hči, smo zelo hvaležni, da smo tej modrosti lahko prisluhnili.

Da bi jo mi in naši zanamci znali tudi spoštovati!

Na fotografiji: Letnik 1918: Edvard Vidmar in Ivanka Likar (zadaj) ter Peter Česnik in Veronika Cej (spredaj)

Foto: Ivica Vidmar

zgodilo se je

NA GORI ANGELSKI ZBORI POJO

Anastazija Mikuž

Društvo podeželskih žena Predmeja je dan pred angelsko nedeljo, 2. septembra letos, uspešno spletlo četrto SPLETANJE, pod naslovom 'Na Gori Angelski zbori pojo'.

»Pesem je tista, ob kateri postane misel čista, in pesem je tista, ki umiri srce in mu vrne spokoj!« je bilo napisano na vabilu. In res je bilo tako. Ob spomeniku Materi Gorjanki na Predmeji se je zbralo veliko domačinov in takih, ki imajo radi Goro. Mešani pevski zbor Primorje iz Ajdovščine, Moški pevski zbor Lopar iz Istre, Ženski pevski zbor

Na fotografiji: Ubrano petje je odmevalo čez Križc do Maja

Foto: Anastazija Mikuž

Večernica iz Ajdovščine, vokalna skupina Vedrina iz Idrije, Ljudske pevke iz Telč na Dolenjskem, Pevska skupina Društva podeželskih žena Predmeja, ljudska pripovedovalka Faruška Roza iz Lokovca in otroci iz KUD Prepah s Predmeje so pričarali čudovit popoldan. Tako lepega, ubranega petja, ki je odmevalo čez Križc do Maja, Pod Golake, do Čavna in se spuščalo v Vipavsko dolino, morda Gora še ni slišala. Nastopajoči so bili navdušeni nad prelepim naravnim okoljem, poslušalci nad čudovitim petjem, oboji pa so si bili edini, da bi bilo lepo, če bi se še kdaj srečali.

Prireditve so s prebiranjem svojih pesmi popestrile še Zmaga Likar, Friderika Velikonja in Tina Velikonja.

Po prireditvi smo vsi skupaj peš odšli skozi vas. Na Hotelu je odmevala pesem še dolgo v noč, bil je res lep začetek praznovanja Angelske nedelje ...

**MENJALNICA • BORZNO POSREDOVANJE
TRAFIKA - TRGOVINA**

Zvonka

- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNIK MATI GORA

Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina, tel.: (05)36-89-077

zgodilo se je

PETO SPLETANJE

Alojzija Bratina

Peto in hkrati zadnje dejanje v okviru Spletanj, ki ga je pripravilo DPŽ Predmeja, smo spravili »pod streho« drugEGA decembra. Prvotni datum je bil sicer 25. november, vendar so naš pevski zbor za tisti večer povabili na večer ljudskih pesmi v Šempas, zato smo morali datum preložiti.

Za konec leta se spodobi predstaviti kaj veselega in vedrega, obenem pa tudi novega in koristnega. Letos so v Jagrovšu na Predmeji odprli apartmaje s sedmimi ležišči. Zagotovo je to za nas domačine poživitev kraja, najboljši »ambasadorji« Gore pa so zadovoljni gostje od blizu in daleč.

Tako se je porodila ideja o veseloigri Apartmaji, ki sem jo napisala in tudi režirala. V prvem dejanju smo prikazali, kako so gospodinje o apartmajih na Gori v trgovini govorile že pred petimi leti. Naključje je hotelo, da sta dva turista, ki sta obiskala naš kraj, povedala, da je zdaj moderno imeti apartmaje, in se

Na fotografiji: Prireditve je obogatil pevski zbor DPŽ Predmeja pod vodstvom Filipa Vidmarja

Foto: Slavko Vidic

čudila, da ni česa takega tudi tu. Drugo dejanje prikazuje gospo v pogovoru z uradnikom na občini. Ta je odprte narave in tako ji pove, da rad zahaja s prijateljico na Goro. Žal pa ni tam kje prespati in česa pojesti. Zato se je osebno zavzel za vsa potrebna dovoljenja, da je gradnja čim prej stekla.

Medtem so trgovino v vasi zaprli in trgovka si je kupila kombi - potujočo trgovino, s katero razvaža po vaseh osnovna živila.

V nove apartmaje so že začeli prihajati prvi gostje in med njimi je bil tudi uradnik. Najprej je na ogled apartmajev pripeljal ženo, nato pa sta prišla na tridnevni dopust na Predmejo s prijateljico iz službe. Hkrati pa je na Predmejo, seveda v iste apartmaje, prišla tudi uradnikova žena. Ne sama, ampak s plesnim učiteljem. Na koncu so postali prijatelji in si povedali vse na lep način. Nima si več smisla lagati: uradnik ima rad prijateljico in ona njega, plesni učitelj uradnikovo ženo in ona njega... **KONEC DOBER ZA VSE – VSE DOBRO.**

Vsi obiskovalci prireditve so se do solz nasmejali. Pevski zbor DPŽ Predmeja je zapel štiri pesmi in s tem obogatil prireditve. S svojo hudomušnostjo in duhovitostjo je večer popestrila g. Zmaga Likar. Ob tej priložnosti smo se zahvalili gdč. Ireni Velikonja in ga. Tatjani Velikonja za pomoč pri prejšnjih spletnjih. Vso zahvalo zasluži tudi ga. Zvonka Blaško, ki »rine voz« naprej.

Po končani prireditvi smo se veselo zavrteli ob zvokih domačega ansambla in pozno zvečer odšli proti domu.

zgodilo se je

GORJANA ODKRILA SPOMENIK

Alenka Tratnik

21. oktobra je bila na Rebrnicah velika slovesnost, ki sta jo pripravili obe veteranski organizaciji iz vojne za Slovenijo. Ob tej priložnosti sta Gorjana Angel Vidmar, ki je bil v letu 1991 komandir Postaje milice v Ajdovščini, in Emil Velikonja, ki je v tem času poveljeval TO občine Ajdovščina, odkrila spominsko obeležje.

Emil Velikonja: "Oktobra so odšli po poti, po kateri so hoteli junija prodreti v Vipavsko dolino..."

Spomenik spominja na čas vojne za samostojno Slovenijo v letu 1991. Spominja na prvo barikado, ki jo je postavila Milica in zaustavila oklepno kolono pri prodiranju v Vipavsko dolino, 26. junija 1991, in na odhod zadnjega vojaka Jugoslovanske armade iz Vipavske doline.

Spomenik simbolizira Vipavsko dolino, ki naj »gre« v prihodnost. Na njej raste presekana piramida, ki naj nas spominja na željo po samostojni in neustavljivi rasti in poti navzgor, v nedosegljivo nebo. Okrušen rob pomeni sleherno čustvo, ki je glodalo in dajalo moč priti do konca svoji svobodni želji, ostri rob pa odločenost in pokončnost odločitve. Na piramidi je plošča z napisom,

ki se začne s Cankarjevim citatom "Narod si bo pisal sodbo sam". Sledi mu zapis: Dne 19. 10. 1991 ob 17. uri je iz vojašnice Janka Premrla – Vojka v Vipavi odpeljala zadnja kolona z vojaki Jugoslovanske armade. Od tega dne na Severno Primorskem ni bilo več vojakov Jugoslovanske armade.

Na fotografiji: Odkritje spomenika
Foto: Primož Breclj

primorje

zgodilo se je

SRCE V MESTU

Alenka Tratnik

V tokratni številki vam namesto z besedo našega prijatelja in zvestega avtorja leposlovnih zgodb, Bojana Bizjaka, predstavljamo s fotografskim utrinkom. Bojan Bizjak Zakawsky namreč ne zna le spretno in s pretanjenim občutkom sukati peresa, to je dokazal v samostojnih pesniških in leposlovnih delih ter literarnih prispevkih, ki jih objavlja v 'Gori' ter v drugih slovenskih edicijah, marveč je tudi navdušen fotograf, ki mu ne uideata ne odsev kostanjev v reki Vipavi ne večerna zarja, ki rdeči nebo nad Goro, prav tako kot tudi ne komaj opazni detajli na ajdovski boljši tržnici. In prav tu so nastale fotografije, ki jih je avtor izbral za razstavo 'Srce v mestu', ki je bila v septembru na ogled v Dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini. Skupaj s fotografskim kolegom Gregorjem M. Humarjem sta

Na sliki: Avtorja razstave Srce v mestu: Bojan Bizjak Zakawsky in Gregor M. Humar
Foto: Katja Željan

utrip srca kot metafore za središčno točko mesta in urbanega stičišča ljudi pokazala skozi moški in ženski princip. Eden s podobami boljšega sejma na trgu pred Dvorano prve slovenske vlade, drugi pa z upodobitvijo glasbenih gostov, ki so v zadnjih mesecih nastopili v dvorani.

zanimivosti

DRUGI KITAJSKI POHOD NA GOLAK

Franc Vidmar

'Kitajcev' ne vidiš vsaki dan na Golak. Smo bili pa v dveh letih že drugič.

Leta 2005 smo se Kitajci na pobudo Nade Benčina prvič odpravili na Golake. In ker smo se imeli lepo, smo sklenili, da se bomo na Golak odpravili tudi naslednje leto.

Tako smo letos, 15. oktobra, na prelep sončen dan, ki je kar sam vabil v naravo, Kitajci spet odšli na pohod na Golak. Zbralo se nas je nekaj manj kot lani, vendar pa smo bili preostali veseli, prešerni in dobro razpoloženi.

Pot smo začeli na Predmeji, šli mimo Stagarijskega hriba, do kočice pod Golaki, od tu pa na Mali Golak.

Na vrhu smo se po 'okrepčilu' skupinsko fotografirali, kot se spodobi, ko osvojiš kak vrh. In se po kratkem

Na fotografiji: Kitajci skupaj na Golaku
Foto: Franc Vidmar

počitku spustili nazaj do koče. Tu smo se pošteno okrepčali, poklepetali in srečni odšli nazaj do Predmeje.

Tudi letos smo na koncu sklenili, da se leta 2007 Kitajci spet vzpnemo na Golak. Kaj se ve – morda bo to postal tradicionalen 'Pohod Kitajcev na Golak'.

Kitajci so znani, da se držijo tradicionalnih navad.

zgodilo se je

IZLET NA KOROŠKO

Stanislav Mikuž

Že spomladi, ko smo obiskali prelepe Bizeljske griče in doline, smo bili trdno odločeni, da spoznamo še kak kotiček prelepe slovenske dežele.

Že v začetku septembra so pričeli deževati klici: »A gremo? Kdaj gremo? Saj nisi pozabil na obljubo?« Videl sem, da je zanimanje veliko in da bo treba izlet res organizirati. Odločitev je padla: gremo na Koroško!

Ena najlepših slovenskih pokrajin, če jih lahko sploh primerjamo med seboj, saj so vsaka zase biser. Zavidajo nam vsi, ki pridejo k nam. Mogoče sami še najmanj vemo, oziroma se zavedamo, na kakšnem prelepem delčku našega planeta bivamo.

Zanimanje je bilo veliko, avtobus poln, novih potnikov nismo mogli več sprejemati. Tako kot ponavadi jih je zjutraj nekaj manjkalo, seveda brez odpovedi.

Po postanku na Trojanah, kjer smo se okrepčali in prav zbudili, nas je pot zapeljala mimo Velenja, Dravograda pa do Libelič, kjer je bila naša prva postojanka. Prijazna vodička nas je popeljala v skrivnosti tega kraja. Libeliče so znane predvsem po tem, da so se ob plebiscitu, ko je vas pripadla Avstriji, mladi fantje temu uprli in prek noči predstavili mejnike na drugi konec vasi. Seveda to ni bilo vseč novim gospodarjem Avstrijcem. Z vso močjo so napadali vas z vojsko, topovi ..., vendar pogum in želja ostati v Jugoslaviji, sta bila velika, in na koncu so Avstrijci popustili in vas je ostala v Jugoslaviji. Sledila so leta revščine, pozabljenosti od vseh, izseljevanja in vsega hudega. Kljub vsemu so Libeličani ponosni na svoje pogumne prednike in popotniku imajo kaj pokazati. V muzej so preuredili skedenj, v katerem je zbirka kmečkega orodja; v župnišču najdemo zbirko gradiva o plebiscitu in črno kuhinjo, na hribčku nad vasjo pa lepo cerkvico in ob njej kostnico, staro 800 let, v kateri so ohranjene kosti ljudi, ki so bili pred več stoletji tu shranjene.

Pri prijaznem domačinu smo poskusili jabolčno vino in se tako podprti odpravili v rudnik Mežico, ki je urejen za turistične namene. Z vlakcem smo se zapeljali v nedrja dežele kralja Matjaža, škratov in usod mnogih rudarjev, ki so tu puščali svojo mladost.

Po zanimivem ogledu rudnika smo se odpravili v Šentanel, vasico, potisnjeno visoko v koroško hribovje. Vas je znana po tem, da se skoraj vse kmetije ukvarjajo s kmečkim turizmom. Menda so zelo prijazni, hrana pa obilna in odlična, smo lahko prebrali v turistični publikaciji. Res je bila prijaznost in postrežba na visoki ravni.

Seveda nismo mogli iti s polnimi želodčki kar domov, zavili smo v Ravne na Koroškem, v diskoteko, kjer so zavrtili glasbo, primerno našim letom. Bilo je veselo dolgo v noč, ko smo se polni lepih vtisov odpravili proti domu.

Ideje za nov izlet spomladi se že rojevajo, pa ostanimo tokrat še malo skrivnosti in se pustimo presenetiti.

DRUŠTVO ZA
OHRANJANJE
IN VAROVANJE
NARAVNE IN
KULTURNE
DEDIŠČINE

Vsem, ki ste nam v letu 2006

izkazali zaupanje

in kakorkoli pomagali,

se najlepše zahvaljujemo,

in vam želimo

SREČNO

TER USPEHOV POLNO LETO 2007.

A
R
O
G

AEROTECH

- KONSTRUIRANJE, SERVIS IN PROIZVODNJA
KOMPOZITNIH LETAL IN JADRNIC.
- SVETOVANJE PRI NAKUPU PLOVIL
- INŠTRUKCIJE AKROBATSKEGA LETENJA.

SAŠO KOLAR s.p.
cesta na Brdo 47, 4000 Kranj, gsm: 041 402 759

MARKET PODVELB

FAMA
d.o.o. VIPAVA

**MENJALNICA • BORZNO POSREDOVANJE
TRAFIKA - TRGOVINA**

Zvonka

- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNIK MATI GORA

Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina, tel.: (05)36-89-077

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.
tel.: (05)36-49-616

PRI BRUNI DOBITE ČASOPIS GORA IN VODNIK POT PO DOLU GOR IN DOL

MI, KUHARJI

Lojzka Bratina

Kuharski poklic je lep,
to ve prav vsak
kdor se zanj odločil je –
ni pa prav lahak.

Veliko znanja moraš imeti,
da željam vsem ugotiš,
ko pa zadovoljstvo je,
srce se smeje ti.

Za štedilnikom ti vroče je,
lonci težki so,
kadar jed je skuhana,
pozabiš na vse to.

Juhe, zrezki in slaščice,
tisoč še jedi,
gostom se dopade,
sline jim cedi.

Hvala, kuharji, vam hvala,
nam lepšate vsak dan.
Ko lačni bomo spet postali,
vrnemo se k vam

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@drustvo-gora.si, www.drustvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Stanislav Mikuž, Alenka Tratnik, Iztok Velikonja, Zvonko Žonta

Glavna in tehnična urednica: Alenka Tratnik

Odgovorni urednik: Zvonko Žonta

Lektor: Franc Černigoj

Realizacija: GK Grafika

Naklada: 500 izvodov

Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim

Fotografija na naslovnici: Mati Gorjanka, Iztok Velikonja

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana